

HRVATSKI VOJNIK

BROJ 770

25. RUJNA 2026.

CIJENA 1,33 €

**HKoV/GMBR
PLANINA NE
OPRAŠTA**

**POVEĆANJE
IZDRŽLJIVOSTI,
DOLETA I
BORBENE MOĆI
RAFALEA**

**OBIJELJEŽENA
SEDMA
OBLJETNICA
SREDIŠTA ZA
RAZVOJ VOĐA**

**35. OBLJETNICA
HRM-A**

**SVEČANA PRISEGA
24. NARAŠTAJA
KADETA**

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 3 9 2 6
9 1771330150003

Foto: Tomislav Brandt

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASIL A / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@moh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@moh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (hrvojn timer@moh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@moh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@moh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@moh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@moh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@moh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117

Tisak: Kerschiffset d.o.o., Jezdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@moh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

ČAST, POŠTENJE I DOMOLJUBLJE

Svečana prisega 24. naraštaja kadeta bio je trenutak koji će budući časnici OSRH pamtiiti zauvijek. Ono što im slijedi bit će "godine učenja, vojne obuke i osobnog razvoja"

[STR. 34]

SADRŽAJ

- 4** **HKOV/GMBR**
Planina ne oprašta
- 12** **HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO**
Povećanje izdržljivosti, doleta i borbene moći Rafalea
- 18** **PREDSTAVLJAMO**
Kadetkinja skupnica Luna Klein
- 22** **HKoV**
Obilježena sedma obljetnica
Središta za razvoj vođa
- 24** **HRM**
Svoja znanja i vještine dokazujemo svakodnevno
- 28** **PRVENSTVO ORUŽANIH SNAGA
REPUBLIKE HRVATSKE U STRELJAŠTVU**
Na vojnom strelištu "Vrapčanski potok" u Zagrebu održano je 30. Prvenstvo OSRH u streljaštvu
- 30** **REPORTAŽA**
Dah u oblacima
- 38** **BESPOSADNI SUSTAVI**
Zmaj i zmija
- 46** **PODLISTAK**
Povijest snajpera (XX. dio):
Francuski sustavi FR F1 i FR F2
- 50** **REPORTAŽA**
Rekordan broj medalja
- 56** **HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"**
Trijumf sportskog, vojničkog i znanstvenog duha
- 62** **PJESME KOJE SU OBILJEŽILE
DOMOVINSKI RAT**
Mi ne sviramo da bismo živjeli,
nego živimo da bismo svirali

Od vojnika se traži veća samostalnost, fizička pripremljenost, sposobnost orijentacije i procjene terena te donošenja odluka kad potpora nije neposredno dostupna

PLANINA N

OD 31. KOLOVOZA DO 11. RUJNA NA PODRUČJU DINARE PROVEDENA JE PLANINSKA OBUKA GARDIJSKE MEHANIZIRANE BRIGADE ČIJI JE GLAVNI NOSITELJ BILA VOJNO OBAVJEŠTAJNA SATNIJA. OBUKU SU POHAĐALI PRIPADNICI BOJNI PAUCI, VUKOVI, GROMOVI I TIGROVI, A NJEZIN JE CILJ BIO RAZVITI ZNANJA I SPOSOBNOSTI POTREBNE ZA SIGURNO I UČINKOVITO DJELOVANJE U PLANINSKOM OKRUŽJU. NAGLASAK JE PRITOM STAVLJEN NA VOĐE, ODNOSNO ČASNIKE I DOČASNIKE NA KLJUČNIM DUŽNOSTIMA DO RAZINE SATNIJE, KAKO BI STEČENA ZNANJA MOGLI PRENIJETI I NA OSTALE PRIPADNIKE SVOJIH POSTROJBI

IE OPRAŠTA

Idilu na pitoresknoj livadi planine Dinare na kojoj se nalazila reporterska ekipa našeg časopisa naprasno je prekinuo zvuk nadolazećih dvaju helikoptera HRZ-a, popularnih *ešica*, koji su brzo stigli do nas. Skupina polaznika prvog naraštaja planinske obuke GMBR-a spustila se iz helikoptera. Nakon uspostave kružne obrane, polaznici su nekoliko sekundi poslije ušli u prvi test – počeo je kontakt s protivnikom.

Ta je scena dobro pokazala bit cijele obuke. Planina nije samo prostor u kojem se vojnik kreće sporije ili teže. Ona mijenja način na koji se planira i provodi vojna zadaća. Strmina, stijena, šuma, nadmorska visina, vremenski uvjeti i ograničena infrastruktura izravno utječu na kretanje, zapovijedanje, logistiku, zdravstveno zbrinjavanje i uporabu borbenih sustava. U takvim uvjetima od vojnika se traži veća samostalnost, fizička pripremljenost, sposobnost orijentacije i procjene terena te donošenja odluka kad potpora nije neposredno dostupna.

Hrvatska ima poseban razlog razvijati ovakvu sposobnost. Dinarski planinski sustav sastavni je dio hrvatskog prostora, a planinski lanci stvaraju prepreke, ali i kori-

Planina nije samo prostor u kojem se vojnik kreće sporije ili teže. Ona mijenja način na koji se planira i provodi vojna zadaća

dore, prijevoje i dominantne kote. Iskustvo Domovinskog rata pokazalo je važnost razumijevanja prostora i pretvaranja njegovih ograničenja u vlastitu borbenu prednost.

TEHNOLOGIJA NE MOŽE ZAMIJENITI VOJNIKA

Danas je okruženje drukčije. Suvremeno bojište donijelo je dronove, napredne senzore, digitalne komunikacije, precizne sustave i veće mogućnosti zračnog prijevoza. No tehnologija nije ukinula temeljni problem planine. Vojnik i dalje mora prijeći teren, pronaći zaklon, održavati komunikaciju, funkcionirati kad je logistički pravac otežan i razumjeti utjecaj reljefa i vremena na provedbu zadaće. Upravo je zato jedno od ključnih pitanja ove obuke bilo kako

Polaznici su učili orijentaciju u planini, kretanje po kamenitom terenu, svladavanje strmina, osnove penjanja, korištenje užeta, procjenu opasnosti, osnove spašavanja, bivakiranje, pravilno korištenje opreme i preživljavanje

Foto: Mateo Milanović Litre

iskustva hrvatskih snaga iz Domovinskog rata i posebno sti hrvatskog planinskog prostora pretvoriti u suvremenu sposobnost Gardijske mehanizirane brigade.

Prvi korak bio je razviti temeljne planinske i alpinističke vještine. Polaznici su učili orijentaciju u planini, kretanje po kamenitom terenu, svladavanje strmina, osnove penjanja, korištenje užeta, procjenu opasnosti, osnove spašavanja, bivakiranje, pravilno korištenje opreme i preživljavanje. Cilj nije bio od svakog vojnika napraviti vrhunskog alpinista, nego sigurnog i sposobnog planinskog vojnika. Uže specijalističke sposobnosti mogu se koncentrirati u manjim timovima i instruktorskoj jezgri, dok širi krug pripadnika mora imati dovoljno znanja za samostalno i sigurno funkcioniranje u takvom prostoru.

Glavni instruktor planinske obuke VOS-a GMBR-a naglašava da je, unatoč činjenici da je riječ o profesionalnim vojnicima koji su u svojim postrojbama nerijetko i vođe timova, obuku trebalo započeti od početka. "Ovo je specifična obuka kod koje se trebalo i moralo krenuti od početka, odnosno od nule. Bez obzira na to što neki od polaznika imaju iskustva u planinskim tehnikama, ovdje se radi o prilično specifičnim

Stjecali smo osnovne vještine u planinarstvu, odnosno alpinističke vještine, gdje smo dobili uvod kako se kretati kroz planinu, kako se uspostavlja sidrište, kako se penjati i spuštati uz alpinističku opremu

stvarima pa se moralo pretpostaviti da nitko ništa ne zna", kaže glavni instruktor.

Takav pristup nije značio zanemarivanje postojećeg iskustva, nego nastojanje da svi polaznici usvoje zajednički temelj. Instruktor pritom posebno ističe njihovu zainteresiranost i motivaciju, što je, kako kaže, značajno olakšalo provedbu obuke. Alpinizam je možda najatraktivniji dio planinske obuke, ali daleko od toga da je bio jedini. Polaznici su prolazili i predavanja o preživljavanju, boravku na planini i meteorologiji, odnosno dobili su uvid u ukupnost situacija koje ih mogu dočekati u planinskom okružju. Upravo ta širina važna je za stvaranje planinskog vojnika: nije dovoljno znati penjati se ili prijeći stijenu ako se ne razumije kako na

Suvremeno bojište donijelo je dronove, napredne senzore, digitalne komunikacije, precizne sustave i veće mogućnosti zračnog prijevoza. No tehnologija nije ukinula temeljni problem planine. Vojnik i dalje mora prijeći teren, pronaći zaklon, održavati komunikaciju, funkcionirati kad je logistički pravac otežan i razumjeti utjecaj reljefa i vremena na provedbu zadaće

čovjeka i zadaću utječu vrijeme, logistička ograničenja, orijentacija, umor i potreba za dugotrajnim boravkom na terenu.

Nakon svladavanja osnovnih planinskih vještina težište se pomaknulo prema taktici malih postrojbi u planinskom okružju. Planinska tehnika tada prestaje biti sama sebi svrha i postaje sredstvo za provedbu vojne zadaće. Polaznik mora znati kretati se kao dio postrojbe, održavati taktičku povezanost, promatrati prostor, koristiti komunikacijska sredstva, postupati prema zapovijedi i održavati borbenu sposobnost uz ograničenu logističku potporu. Drugim riječima, treba spojiti ono što zna o planini s onim što zna o vođenju i provedbi borbenih zadaća.

“Obuka je bila uvod u planinsko ratovanje i planinarske vještine”, kaže poručnik Nikola Prgomet, zamjenik zapovjednika Druge mehanizirane satnije bojne Pauči i jedan od polaznika. “Stjecali smo osnovne vještine u planinarstvu, odnosno alpinističke vještine, gdje smo dobili uvod kako se kretati kroz planinu, kako se uspostavlja sidrište, kako se penjati i spuštati uz alpinističku opremu. Uz to smo imali planski proces i ovaj dio taktike, odnosno vojni dio planinskog ratovanja. Na već složene alpinističke vještine dodajemo vojni segment, gdje ne samo da moramo proći i postaviti neko uporište, već moramo i voditi bitku na tom području.”

FIZIČKA I MENTALNA SNAGA JEDNAKO VAŽNE

Da bi se stvarna sposobnost mogla procijeniti, završna vježba provedena je u realnim uvjetima, uz probleme koji se ne mogu simulirati samo u učionici. Tijekom provedbe vremenski su se uvjeti više puta mijenjali – od iznimne vrućine do grmljavinskog nevremena, vjetra i kiše te niskih temperatura. Planina je tako polaznicima ponudila upravo ono što je i trebala: nepredvidivost i potrebu prilagodbe. Zahtjevnost takvog okruženja dobro opisuje poručnik Prgomet. “Ova vrsta operacija, odnosno djelovanja u planinskom području, zahtijeva puno veći stupanj fizičke spremne, jer je vrlo teško provoditi logističku popunu. Teren je planinski, jako teško pristupačan čak i ljudima koji ne nose oružje i toliko puno opreme, već samo žele posjetiti te vrhove turistički. A kamoli ako želite i poraziti neprijatelja na tom području ili ako ih morate staviti pod kontrolu”.

U planini se gotovo sve što će vojniku trebati mora unaprijed uzeti u obzir. Dio tereta mora biti na njegovim leđima, a logistička potpora može biti otežana. Polaznik je naveo da je ukupna oprema na svakom polazniku bila između 30 i 35 kilograma, što dodatno povećava zahtjeve za fizičkom i psihičkom pripremljenošću. U takvim uvjetima višesatno kretanje nije samo fizički napor. Ono izravno utječe na sposobnost donošenja odluka, održavanja tempa i izvršavanja zadaće.

“Ako uzmete u obzir da se uz sve to morate još i boriti protiv nekog neprijatelja, definitivno je zahtjevno i zahtijeva visoku razinu psiho fizičke spremne”, kaže Prgomet. Ipak, dodaje kako pozitivna atmosfera unutar skupine može značajno olakšati najteže trenutke. Kad ruksak žulja leđa, a noge klecaju od umora, dobra ekipa i međusobna potpora postaju važan dio ukupne sposobnosti.

Sličan zaključak donosi i desetinik Stjepan Štivić iz Izvidnič-

U planini se gotovo sve što će vojniku trebati mora unaprijed uzeti u obzir. Dio tereta mora biti na njegovim leđima, a logistička potpora može biti otežana. U takvim uvjetima višesatno kretanje nije samo fizički napor. Ono izravno utječe na sposobnost donošenja odluka, održavanja tempa i izvršavanja zadaće

kog voda bojne Tigrovi. “Fizička spremnost je bitna, ali psihička je možda još i bitnija. Dočeka vas nevrjeme, opere vas kiša, na nogama nosite mokre čarape, nabijete žuljeve, ispuše vas vjetar, padneš nebrojeno puta. Nakon 15. put prestali smo brojiti koliko smo puta pali, ali to su padovi na koje se navikneš, dočekaš se na lakat, koljeno i ideš dalje”.

Takva iskustva teško je prenijeti samo teorijom. Vojnik tek na terenu spoznaje koliko se brzo kombinacija umora, mokre opreme, vjetra, žuljeva i zahtjevnog reljefa može pretvoriti u problem koji mora riješiti bez gubitka sposobnosti za izvršenje zadaće. Zato je trajanje obuke i njezin završni, zahtjevn dio bilo jednako važno kao i sadržaj pojedinih nastavnih cjelina.

SURADNJA S HRZ-OM

Važan element obuke bila je i suradnja s Hrvatskim ratnim zrakoplovstvom. Helikopter u planinskom okružju snažan je multiplikator sposobnosti: omogućuje brzo premještanje, prijevoz ljudi i tereta, medicinsku evakuaciju, potporu izdvojenim elementima i spašavanje. Međutim, njegova vrijednost proizlazi upravo iz toga što nadograđuje sposobnost kopnene postrojbe. Postrojba koja ne može samostalno djelovati u planini ne postaje planinska postrojba samo zato što do svojeg položaja može doći helikopterom.

Još veća promjena u odnosu na iskustva Domovinskog rata dolazi s uporabom besposadnih sustava. Dronovi mijenjaju odnos između čovjeka i prostora jer omogućuju pogled iznad grebena, sliku doline, procjenu prohodnosti, potvrdu položaja i nadzor teško dostupnih prostora. U planinskom okružju to je osobito vrijedno jer čovjekovo vidno polje često završava na sljedećem grebenu. Istodobno, planina stvara ograničenja i za dronove. Grebeni mogu zakloniti signal, vjetar utjecati na let, nagle vremenske promjene smanjiti mogućnosti uporabe, a vegetacija ograničiti promatranje. Zbog toga dron nije zamjena za čovjeka, nego dio šireg sustava. Upravo je integracija drona i čovjeka bila jedan od naglasaka obuke.

Koliko takva integracija može biti

Vojnik koji je jednom iskusio koliko vrijeme, teren, težina opreme i udaljenost logističke potpore mogu utjecati na zadaću ubuduće će planinu promatrati drukčije

važna pokazala je završna vježba. Obučni element uspio je neopaženo proći kroz zadano područje koristeći reljef u svoju korist i doći u područje za izvlačenje. Međutim, sposobnost brze reakcije i mogućnost kinetičkog djelovanja kroz ranije postavljene funkcionalne zone učinka FPV dronova omogućile su da element bude zaustavljen i zadržan do dolaska snaga zaduženih za ostvarivanje kontakta. Bit ovog primjera nije u tome tko je imao ulogu obučnog, a tko provedbenog elementa, nego u sposobnosti koju integracija različitih sredstava daje postrojbi na planinskom terenu. Za takav pristup potrebni su i instruktori koji razumiju planinu iz vlastitog iskustva. Glavni instruktor planinske obuke jedan je od iskusnih alpinista koji se, uz Matterhorn, popeo i na neke od poznatih europskih vrhova poput Grossglocknera, Gran Paradisa, Mont Blanca i Monte Rose. Nedavno je, zajedno s još dvojicom instruktora, prvi put samostalno ispenjao Matterhorn visok 4478 metara, i to s talijanske strane, koja je tehnički zahtjevnija od švicarske. Uspón i silazak trajali su ukupno 12 sati, a pred samim vrhom trojicu instruktora zatekla je snježna oluja i smrznuti uvjeti. Opis tog uspona dobro oslikava odnos prema planini koji se nastoji prenijeti i na polaznike. Na Matterhornu se,

kako kaže instruktor, nerijetko kreće po vrlo uskom putu, tek nešto širem od stopala, dok se s obje strane otvara ju provalije veće od dvije tisuće metara. Posebno ga je fascinirala građa planine, sastavljena od niza stjenovitih ploča koje ostavljaju dojam nestabilnosti, iako je planina takva stoljećima.

Ipak, iskustvo takvog uspona nije za njega samo pitanje adrenalina. Penjanje na planinu doživljava više kao igranje šaha nego kao aktivnost čiji je cilj podizanje adrenalina. Nakon povratka s takvih aktivnosti osjeća se smireno i ispunjeno, gotovo poput osjećaja nakon hodočašća. Takav pristup planini važan je i za vojnu obuku: planinski teren ne pobjeđuje se snagom ili impulzivnošću, nego znanjem, procjenom, disciplinom i postupnim donošenjem odluka. Za instruktora je put do tog iskustva počeo još prije tridesetak godina. "Počeo sam se baviti planinarenjem s 19-20 godina. U početku mi je sve to bilo nekako nametnuto jer sam bio pripadnik postrojbe koja je morala proći kroz to. Onda sam se nekako s vremenom pronašao u tome i zavolio sam nešto što nisam ni kužio na početku, pa sam shvatio da sam možda i predodređen za to", prisjeća se. Edukaciju nije želio ubrzavati; znanja je, kako kaže, primao

polako i kvalitetno, što je kroz godine rezultiralo aktivnim bavljenjem planinarstvom i alpinizmom.

ISKUSNI INSTRUKTORI

Iskustvo instruktora nije, međutim, ostalo samo na vrhovima. Tijekom ove obuke instruktori su s polaznicima prolazili svaki metar njihova puta, a prema potrebi odvajali su se i na više visinske dijelove kako bi mogli promatrati skupine iz daljine i istodobno prikupljati iskustva za buduće obuke. I sami su nosili ruksake i dijelili terenske uvjete s polaznicima. "Što se tiče instruktora, sve ovo što smo mi prešli, oni su prešli svaki metar s nama, čak i više. I oni su imali ranac sa sobom i bili su s nama", ističe desetnik Štivić. Njegova je ocjena instruktora jednostavna: "Kapa im do poda na svemu što su za nas napravili."

Štivić se na obuku prijavio upravo zato što ju je vidio kao rijetku priliku za stjecanje novih znanja. "Čovjek uči dok je živ i siguran sam da će mi pomoći dalje u karijeri sve što sam naučio ovdje", kaže. No za njega završetak obuke ne znači i kraj učenja. Naprotiv, smatra da se stečene vještine moraju nastaviti uvježbavati i privatno i profesionalno. Kao jednostavan primjer navodi čvorove, kad se pojavi slobodan trenutak, treba ih ponavljati kako bi znanje ostalo dostupno kada bude potrebno.

Takav model omogućuje racionalno razvijanje sposobnosti cijele brigade. Gardijska mehanizirana brigada nije i neće postati planinska postrojba u klasičnom smislu. Njezina temeljna sposobnost ostaje mehanizirano djelovanje. Međutim, hrvatski operativni prostor zahtijeva prilagodljivost, a postrojba koja je učinkovita samo na otvorenom terenu nema dovoljno širok raspon sposobnosti za sve uvjete u kojima može dobiti zadaću.

Zato planinsku sposobnost treba promatrati kao jednu od sastavnica ukupne sposobnosti GMBR-a. Model se može promatrati kroz tri razine. Prva je razina svih pripadnika, koji trebaju imati osnovno razumijevanje planinskog prostora i njegovih posebnosti. Druga obuhvaća odabrane elemente s naprednim planinskim i alpinističkim sposobnostima. Treća je instruktorsko-specijalistička jezgra visoke stručnosti koja omogućuje razvoj i provedbu obuke. Na taj se način ne troše resursi na pretvaranje cijele brigade u specijaliziranu planinsku postrojbu, nego se stvara brigada koja zna djelovati u planini i ima vlastiti kapacitet za daljnji razvoj te sposobnosti.

POVEZIVANJE ČOVJEKA I PROSTORA

Važno je pritom razumjeti da planinsko ratovanje nije tehnika jednog roda niti skup nekoliko alpinističkih trikova. To je sustav u kojem moraju funkcionirati vojnik, mala skupina, postrojba, zapovjedni sustav, izviđanje i senzori, dronovi, helikopteri, logistika i medicinska potpora. Svaki element nadopunjuje drugi. Najbolji alpinist bez vojne obuke nije planinski vojnik. Najbolji mehanizirani vojnik bez planinskog iskustva teško će optimalno koristiti teren. Najbolji dron bez obučenog operatera ne daje očekivanu vrijednost, a ni najbolji helikopter ne rješava logistički problem bez odgovarajuće kopnene potpore.

Upravo zato prva planinska obuka GMBR-a nije bila samo tečaj penjanja, kretanja po stijeni ili preživljavanje. Ona

Važno je pritom razumjeti da planinsko ratovanje nije tehnika jednog roda niti skup nekoliko alpinističkih trikova. To je sustav u kojem moraju funkcionirati vojnik, mala skupina, postrojba, zapovjedni sustav, izviđanje i senzori, dronovi, helikopteri, logistika i medicinska potpora

je bila pokušaj povezivanja čovjeka i prostora, klasičnih vojnih znanja i specifičnosti planine te iskustava iz prošlosti s tehnologijama suvremenog bojišta. Dinaru je pritom trebalo prihvatiti onakvom kakva jest – zahtjevnom, promjenjivom i ponekad nepredvidivom.

Najvredniji rezultat takve obuke možda nije pojedinačna vještina koju je polaznik svladao, nego promjena načina razmišljanja. Vojnik koji je jednom iskustvo koliko vrijeme, teren, težina opreme i udaljenost logističke potpore mogu utjecati na zadaću ubuduće će planinu promatrati drukčije. Zapovjednik koji razumije kako greben utječe na kretanje, komunikaciju i promatranje može bolje planirati. Instruktor koji je prošao isti teren s polaznicima može preciznije procijeniti što treba unaprijediti u sljedećoj generaciji. A postrojba koja iskustvo pojedinca pretvara u znanje cijele skupine postupno gradi stvarnu sposobnost.

Zaključno, dvanaestodnevna obuka na Dinari pokazala je da se planinska sposobnost ne može dobiti jednim tečajem niti osloncem na jednu tehnologiju. Ona se gradi postupno, ponavljanjem, iskustvom i povezivanjem različitih sposobnosti. Potrebni su vojnik koji zna planinu, vođa koji zna iskoristiti teren, instruktori koji znanje mogu prenijeti, dronovi i senzori koji proširuju situacijsku svjesnost, helikopteri koji omogućuju brzu potporu te logistika i medicinska potpora koji cijeli sustav održavaju funkcionalnim.

Za GMBR je zato najvažnije što je ova prva generacija dobila temelj na kojem se može dalje graditi. Polaznici se sada vraćaju u svoje postrojbe s iskustvom koje ne bi trebalo ostati individualno. Kako je rekao jedan od njih, čovjek uči dok je živ, ali naučeno znanje vrijedi najviše kada ga može prenijeti drugima.

Ako se upravo to dogodi, tada će obuka provedena na Dinari dobiti svoj puni smisao: ne kao izdvojeni događaj, nego kao početak sustavnog razvoja sposobnosti Gardijske mehanizirane brigade za djelovanje u jednom od najzahtjevnijih prostora koje hrvatski vojnik može dobiti za svoju zadaću.

POVEĆANJE IZ DOLETA I BORBEN

HRVATSKO RATNO ZRAKOPLOVSTVO

PRIPADNICI 191. LOVAČKE ESKADRILE 91. KRILA HRZ-A I
KRILA ZA ZRAČNI TRANSPORT 62 NJEMAČKOG RATNOG
ZRAKOPLOVSTVA OD 4. RUJNA PROVODE INTENZIVNE
OBUČNO-VJEŽBOVNE AKTIVNOSTI. FOKUS JE NA
OPSKRBI GORIVOM U ZRAKU HRVATSKIH LOVACA KOJU
VRŠE LETEĆE CISTERNE AIRBUS A400M

TEKST Domagoj Vlahović // FOTO Filip Klen

DRŽLJIVOSTI,
E MOĆI RAFALEA

Za novinarsku ekipu Hrvatskog vojnika terenska zadaća 9. rujna započela je prijepodne u prostorijama 191. lovačke eskadrile 91. krila HRZ-a, u sobi za brifinge. Prije toga, znali smo samo osnovne informacije: Hrvatsko ratno zrakoplovstvo pozvalo nas je da pratimo zajedničku aktivnost s Ratnim zrakoplovstvom Savezne Republike Njemačke (Luftwaffe). Započela je 4. rujna i traje do 14. rujna. Znali smo i da su na obližnjoj stajanci zagrebačkog aerodroma njemački zrakoplovi Airbus A400M ratnog zrakoplovstva, i da će njihove posade zajedno s hrvatskim kolegama i njihovim Rafaleima uvježbavati opskrbu gorivom u zraku (Air-to-Air Refuelling - AAR). Bazirani u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu, piloti i zrakoplovni tehničari dviju postrojbi već su neko vrijeme kontinuirano planirali, pripremali i u hrvatskom zračnom prostoru izvršavali AAR zadaće. Prethodnih dana, letjeli su intenzivno. U osnovi, princip aktivnosti u zraku takav je da A400M polijeću, kruže u hrvatskom zračnom prostoru po isplaniranim rutama, a Rafalei im u više navrata prilaze i nadopunjuju se gorivom. Kako je bilo planirano da mi poletimo u A400M, nazočili smo brifingu i saznali dvije bitne informacije. Prva je bila da ćemo ipak izbjeći pogoršanje vremena najavljeno za taj dan, a druga da su današnje aktivnosti planirane tako da će naš let trajati šest sati. Dakle, imat ćemo dobru priliku da fotoaparatom, kamerom i olovkom zabilježimo nešto za što priliku dobivaju rijetki. Letjet ćemo u jednom od najpoznatijih vojnih višenamjenskih transportnih aviona na svijetu, promatrati hrvatske Rafalee u zraku, izbliza, u jednoj od vrlo kompleksnih letačkih operacija.

USPOREDBA S KOMERCIJALNIM AVIONIMA

Polazimo vozilom prema stajanci i dolazimo do dvaju aviona Airbus A400M. Osim oznake Luftwaffe, na njima je i oznaka Krila za zračni transport 62 (Lufttransportgeschwader 62). Riječ je o postrojbi sa sjedištem u Wunstorfu na sjeverozapadu Njemačke, u saveznoj državi Donja Saska, dvadesetak kilometara zapadno od Hannovera. Postrojba se smatra domom njemačkih A400M, a osim AAR zadaća, obavlja i druge različite misije zračnog transporta. Avion izvana izgleda impresivno: dugačak je 45,10 m, širok 14,70 m, a raspon krila mu je 42,36 m. Najupečatljivija su ipak četiri turbopropelerska motora EPI TP400-D6 – svaki od njih razvija 8250 kW (10 838 KS). Kad nas je tehničar-letač Tom uveo u avion u kojem ćemo letjeti, vidjeli smo da je za vojne standarde praktički nov. Pripadnik Bundeswehra kratko nam je objasnio pravila ponašanja i kretanja u avionu te nam pokazao njegov teretni prostor. U njemu se najviše ističe sustav cijevi za AAR, dva divovska mobilna spremnika za gorivo te ostali fiksirani teret. Prostor je golem: za teret je raspoloživo 340 kubnih metara. Masa praznog aviona je 78,6 tona, a maksimalna poletna masa je 141 tonu. Sve izgleda vrlo čisto i organizirano, a za smještaj ljudi i tereta predviđena su različita rješenja, sva s visokom razinom sigurnosti i mogućnostima za fiksiranje. Kako nas je u teretnom prostoru bilo samo nekoliko putnika, a nije bio pretrpan kontejnerima ili sanducima, u avionu smo se osjećali puno ugodnije nego u komercijalnim putničkim letjelicama. One

Sposobnost koja se razvija zajedno sa saveznicima iz NATO-a potvrda je kvalitetnih bilateralnih vojnih odnosa i pridonosi združenim sposobnostima Saveza

ipak imaju svoju razinu klaustrofobije i djeluju puno krhkije od robusnog vojnog transportera. I let je bio vrlo udoban. Doduše, valja priznati da smo imali jako dobre vremenske uvjete, a svemu je sigurno pridonijela i vještina njemačke posade. Buka je jedina negativna strana, ali ona je neizbježna kod takvih letjelica.

SVE BOLJI SA SVAKIM KONTAKTOM

Poletjeli smo nešto prije podneva, usmjerili se prema Slavoniji i počeli s intenzivnim kruženjem. U idućih nekoliko sati, avioni i posade proveli su više ciklusa opskrbe gorivom u zraku. A mi smo sve gledali *iz prve ruke*. Dakle, A400M opremljen je AAR sustavom koji radi na principu Hose-and-Drogue (crijevo i košara). Otprilike na donjem kraju rubova oba krila podvjesnici su iz kojih se izvlači crijevo (eng. hose), na čijem se završetku nalazi košara za priključak (eng. drogue). Promjer košare je 70 cm, a duljina dijela košare za priključak cijevi aviona koji dobiva gorivo je 40 cm. Na Rafaleu, cijev je gore desno na nosu aviona. Tijekom zadaće, uz stalnu komunikaciju s posadom A400M, te usklađenu brzinu i visinu dvaju zrakoplova, piloti Rafalea u letu priključuju cijev u košaru, koja se potom rotira i *zaključava*, i onda počinje opskrba pomoću Airbusove pumpe na električni pogon. Već kad prvi put vidite Rafale kako prilazi blizu golemom *hranitelju*, možda na dvadeset metara od njega, i precizno se priključuje na AAR sustav, jasno vam je koliko je to teško. Jer, potrebno je uskladiti brzinu i visinu, paziti

da ne dođe do kolizije, zauzeti idealnu poziciju, i onda još obaviti AAR. Inače, podaci koje navodi Bundeswehr navode da se nadopuna gorivom s njihovim AAR sustavom može provoditi brzinom od 1590 kg po minuti, na visinama od 1500 do 10 000 metara, uz brzine letenja od oko 500 km/h. Jasno je da postupak zahtijeva usklađenost i uvježbanost obiju posada. "Stvar je u tome da se primjenjuje posebna tehnika pilotiranja. Kao i u svemu drugom, u početku ste nesigurniji, ali sa svakim kontaktom ste bolji i uvježbaniji", kaže nam poslije jedan od pilota Rafalea. Prije toga, prošao je odgovarajuću obuku, koja se jednim dijelom provodi i na simulatoru. "Kad počnete s obukom, to izgleda jako teško. Ali već nakon nekoliko letova jako se brzo dođe na razinu u kojoj to možete činiti vrlo sigurno i učinkovito. Sve potencijalne problematične situacije uvijek se prođu u brifingu. Najbitnije je da se pilot zapravo ne fokusira na košaru, nego uzme referencije za postupak puno prije", objasnio nam je pripadnik HRZ-a.

STROGE PROCEDURE

Što se tiče komunikacije, piloti Rafalea konstantno su na radiovezi s posadom cisterne, čiji je dio i časnik zadužen za opskrbu gorivom. Komunikacija počinje s inicijalnim kontaktom puno prije *zboru* s cisternom. Nakon toga, Rafalei dobivaju posebnu dopusnicu da priđu Airbusu. Pilot 191. ELA-e to opisuje ovako: "Za svaki spoj moramo tražiti dopuštenje. Kad smo na željenoj poziciji, odradimo svoje procedure u avionu

i tražimo dozvolu da dođemo na poziciju za AAR. Nakon što smo se stabilizirali na toj poziciji, tražimo dozvolu za kontakt, te navodimo koliko nam je goriva potrebno. Kad dobijemo dozvolu, spajamo se i počinjemo. Iz A400M javljaju nam koliki je bio offload (preuzimanje) goriva, a ako smo tražili top-up (spremnik do vrha) onda nam jave: offload full. Na kraju izgovaramo zahtjev za odspajanjem, ili nam oni sami kažu da se možemo odspojiti. Potom tražimo dopusnicu za prebacivanje na drugu poziciju s koje možemo napustiti lokaciju provedbe“. Kod tako kompleksnog postupka, može biti i tehničkih problema, no i oni su predviđeni. “Ako ih bude, cisterna nam to javlja, kaže gdje trebamo pričekati, što će oni napraviti ili što bismo mi mogli napraviti da riješimo problem“, kaže pilot. Nakon dijela ciklusa izvršenog iznad Slavonije, njemački i hrvatski zrakoplovci ponovili

su iste postupke i iznad Jadrana. Tu nam je pogled bio postao još atraktivniji, primjerice kad smo u nekoliko navrata uspjeli prepoznati Kornate. Ali za posade se nije mijenjalo ništa. Konačno, aktivnost pridonosi većoj osposobljenosti i uvježbanosti obiju savezničkih postrojbi, pa je logično da su joj tako i pristupili.

DOLET, VRIJEME I PROJEKCIJA SPOSOBNOSTI

Nakon slijetanja na Pleso, s pripadnicima 191. ELA-e razgovarali smo i o širim aspektima zajedničke aktivnosti s Nijemcima. Podsjetimo, to nije prva AAR aktivnost HRZ-ove lovačke eskadrile. Primjerice, 29. i 30. travnja 2025. prvi je put u hrvatskom zračnom prostoru, u okviru aktivnosti Pegase 25, izvedeno spajanje hrvatskog Rafalea s francuskim avionom za nadopunjavanje gorivom A330 MRTT.

Avion izvana izgleda impresivno: dugačak je 45,10 m, širok 14,70 m, a raspon krila mu je 42,36 m. Najupečatljivija su ipak četiri turbopropelerska motora EPI TP400-D6 – svaki od njih razvija 8250 kW (10 838 KS)

Otada je 191. ELA napredovala u mnoštvu aspekata, kažu nam u postrojbi. AAR je jedan od njih, što smo i vrlo jasno vidjeli netom ranije. I to vrlo značajan aspekt. Prije svega, to je sposobnost koja se razvija zajedno sa saveznicima iz NATO-a, potvrda je kvalitetnih bilateralnih vojnih odnosa i pridonosi združenim sposobnostima Saveza. Konkretno gledano, sposobnost povećava operativan dolet, ali i izdržljivost, tj. sveukupno vrijeme u kojem avioni Rafale mogu operativno djelovati u zraku. U Eskadrili kažu da tako HRZ, a time i OSRH poboljšavaju mogućnosti onog što nazivaju *masom djelovanja*, tj. koncentracije borbene moći u zračnom prostoru.

Dodatno nas je obradovala i informacija da su nedavno obuku na Rafaleu završili prvi piloti koji su to učinili u Hrvatskoj, s tim da su prije toga u inozemstvu završili obuku

na prijelaznom tipu zrakoplova. Već su osposobljeni i za presretačke zadaće (Quick Reaction Alert), koje su, među ostalim, u vojnom i NATO-ovu kontekstu ključne i za djelovanje u statusu stalne borbene spremnosti. U tim okolnostima djeluje i tzv. dežurni dvojac Rafalea za air-policing, tj. nadzor hrvatskog zračnog prostora. Do kraja godine, na tu razinu doći će i drugi mladi piloti koji su trenutačno u ciklusu obuke na Rafaleu.

Nakon razgovora u 191. ELA-i i svega što smo tog dana vidjeli u zraku, nismo mogli a da se ne prisjetimo da su prvi Rafalei stigli u Hrvatsku u travnju 2024., a stari, dobri MiG-21 povučen je iz operativne uporabe pola godine poslije. Danas naši piloti imaju vrhunske borbene avione 4. generacije, intenzivno surađuju s kolegama iz NATO-a i izvršavaju zadaće koje su praktički do jučer bile nemoguće.

KADETKINJA SKUPNICA LUNA KLEIN SVAKI JE POKRET KORAK PREMA VRHU

Na stijeni je naučila ostati smirena kad postane teško, vjerovati u ono što je trenirala i pokušati još jednom. Iste vrijednosti kadetkinja skupnica Luna Klein danas prenosi u kadetski život, u kojem uz sportske gradi i svoje buduće vojne ciljeve

Na stijeni nema mnogo vremena za dvojbu. Treba procijeniti situaciju, pronaći najbolji oslonac, donijeti odluku i krenuti dalje. Ponekad je potrebno i nekoliko puta pokušati isti pokret prije nego što uspije. Upravo su ustrajnost, koncentracija i spremnost da nastavi kad postane teško obilježile sportski put kadetkinje skupnice Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" Lune Klein, studentice druge godine Vojnog pomorstva, smjer Nautika, na Sveučilištu obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman". Gotovo sedam godina bavi se sportskim penjanjem, a iskustva sa stijene danas sve češće prepoznaje i u svojem kadetskom životu. Luna dolazi iz Splita, grada uz koji je, kaže, vezan i njezin izbor budućeg vojnog poziva. No prije vojnog poziva u njezin je život ušlo penjanje i to zahvaljujući baki.

"S penjanjem sam se prvi put susrela kad me baka odvela na prvi trening. Odmah me privukla kombinacija snage i tehnike. Nije dovoljno biti samo fizički spreman, svaki je smjer zagonetka koju treba riješiti". Upravo je ta svojevrsna zagonetka jedan od razloga zbog kojih je gotovo sedam godina ostala vezana uz stijenu. Iz perspektive promatrača sportsko penjanje može izgledati ponajprije kao test fizičke snage, no za penjača ono je puno složenije. "Najviše me privlači upravo kombinacija svega toga. Fizička snaga i tehnika su važne, ali često nije presudno koliko si jak, nego koliko dobro pročitaš smjer i ostaneš smiren kad postane teško. Najveći mi je izazov zapravo pobijediti samu sebe, svoje sumnje, umor i strah".

SVAKI SMJER TRAŽI NOVO RJEŠENJE

Sportsko penjanje obuhvaća tri natjecateljske discipline, težinsko, boulder i brzinsko penjanje, a Luna među njima bez puno razmišljanja izdvaja boulder. "Najviše mi odgovara boulder jer mi pruža najviše prostora za kreativnost i razmišljanje. Smjerovi su kratki, ali jako različiti i svaki

od njih na neki je način novi izazov. Sviđa mi se što mogu isprobavati različite načine penjanja i tražiti rješenje koje mi najbolje odgovara".

Premda ih povezuje ista stijena, tri discipline od natjecatelja traže različite sposobnosti, način pripreme, ali i drukčiji mentalni pristup. "Prilično se razlikuju. Boulder je više usmjeren na tehniku i brzo pronalaženje rješenja, dok težinsko penjanje traži veću izdržljivost i dobro raspoređivanje energije. Brzinsko je potpuno drugačije jer nema puno prostora za razmišljanje, sve se događa u nekoliko sekundi i presudni su reakcija, preciznost i automatizirani pokreti. Zato svaka disciplina traži i drugačiji pristup treningu i natjecanju".

Na tom je sportskom putu važnu ulogu imala i njezina trenerica, jedna od najboljih hrvatskih penjačica Vana Picini. Od nje, ističe Luna, nije učila samo tehniku penjanja. "Od trenerice sam naučila da napredak ne dolazi preko noći i da je najvažnija dosljednost. Naučila me da na treningu treba biti ozbiljan i dati svoj maksimum, ali i da ne treba svaki neuspjeh gledati kao nešto negativno. Puno mi znači i njezin pristup natjecanju, ostati smiren, vjerovati u ono što sam trenirala i ne dopustiti da me jedan loš pokušaj izbaci iz ritma".

NAJTEŽA PREPREKA PONEKAD NIJE NA STIJENI

Upravo je mentalni dio penjanja često ono što razlikuje uspješan pokušaj od odustajanja. Dok promatrač vidi visinu, snagu i tehnički zahtjevne pokrete, penjač istodobno mora kontrolirati strah, umor i vlastite sumnje. "Psihološka je priprema jako važna, možda čak i više nego što se izvana čini. Na stijeni moraš ostati koncentriran, kontrolirati strah i umor te u pravom trenutku donijeti odluku. Ako fizički možeš napraviti pokret, ali u glavi odustaneš, fizička spremnost ne znači ti puno". A trenutak u kojem tijelo i um

poručuju da je dosta nije joj nepoznat. Upravo tada koristi jednostavan princip – ne razmišljati o cijelom smjeru, nego samo o onom što slijedi. “To se događa pogotovo kad se približiš svojim granicama. Tada pokušavam ne razmišljati o tome koliko još moram napraviti, nego se koncentriram samo na sljedeći pokret. Kažem si da pokušam još jednom i često upravo taj jedan sljedeći pokret napravi najveću razliku”. Među rezultatima posebno pamti drugo mjesto na jednom od natjecanja Kupa Hrvatske. “Uvijek pokušavam biti što bolja i iz svakog natjecanja izvući nešto novo što mogu poboljšati”.

IZ SPORTSKE DVORANE U KADETSKI ŽIVOT

Danas uz sportske ciljeve Luna ima i sasvim novu vrstu izazova. Kao kadetkinja druge godine Vojnog pomorstva mora uskladiti treninge i natjecanja sa studijskim i kadetskim obvezama. “Nije uvijek jednostavno i zahtijeva dosta organizacije. Moram unaprijed planirati vrijeme za trening, fakultetske i kadetske obveze. Nekad je teško uskladiti sve, ali upravo me to naučilo dobro rasporediti vrijeme i odrediti prioritete”. Iako se sportska stijena i vojna izobrazba na prvi pogled mogu činiti vrlo udaljenima, Luna među njima prepoznaje niz dodirnih točaka.

“Penjanje me naučilo disciplini, strpljenju i tome da ne odustanem kad nešto ne uspije iz prvog pokušaja. Kao kadetkinja susrećem se također sa situacijama u kojima treba ostati smiren, odgovoran i ustrajan čak i kad nije lako. Mislim da se te dvije strane mog života jako dobro nadopunjuju”. Jedna je od poveznica i sposobnost brzog procjenjivanja situacije. Na stijeni ponekad samo nekoliko sekundi dijeli penjača od odluke koji će pokret napraviti sljedeći. “Penjanje me naučilo promatrati situaciju, brzo procijeniti mogućnosti i donijeti odluku bez previše oklijevanja. Naravno, vojna izobrazba ima potpuno drugačije zahtjeve, ali sposobnost ostati koncentriran i funkcionirati pod pritiskom svakako je nešto što mogu prenijeti iz sporta”.

MORE, OBITELJ I VOJNI POZIV

Odluka o vojnom pozivu nije došla slučajno. Luna je važan uzor imala u vlastitoj obitelji. “Na odluku da uz sport odaberem i vojni poziv dosta je utjecao moj tata, koji je također u vojsci. Njegove priče i iskustva dodatno su me potaknuli da i sama krenem tim putem. Smjer sam odabrala iz ljubavi prema svojem kraju i moru, pa mi je posebno drago što svoj poziv mogu povezati s onim što mi je blisko”. Godine provedene u sportu olakšale su joj prilagodbu na dio zahtjeva kadetskog života. Treninzi, umor, disciplina i svakodnevno pomicanje vlastitih granica nisu joj bili novost. Ipak, jedan ju je dio kadetskog iskustva iznenadio.

“Navikla sam na treninge, umor, disciplinu, natjecanja i situacije u kojima moraš dati maksimum i kada ti se možda ne da. Ipak, kadetski život me iznenadio količinom odgovornosti i činjenicom da se od tebe očekuje kontinuitet. Nije dovoljno biti spreman samo kada je teško, nego svaki dan moraš biti na razini”. U ovom trenutku najveći izazov koji si postavlja nije vezan uz osvajanje određene stijene ili

I na stijeni i u vojnoj izobrazbi cilj nije uvijek odmah vidjeti cijeli put do vrha. Ponekad je dovoljno dobro procijeniti situaciju, vjerovati onom što si trenirao i napraviti sljedeći pokret

Trenutačno mi je poseban izazov cilj koji sam si postavila kao kadetkinja, želim svojim trudom i zalaganjem biti dobar primjer drugima

Penjanje me naučilo disciplini, strpljenju i tome da ne odustanem kad nešto ne uspije iz prvog pokušaja. Kao kadetkinja susrećem se također sa situacijama u kojima treba ostati smiren, odgovoran i ustrajan čak i kad nije lako

mjesta na postolju. “Trenutačno mi je poseban izazov cilj koji sam si postavila kao kadetkinja. Želim svojim trudom i zalaganjem biti dobar primjer drugima. Usto, želim nastaviti napredovati u penjanju i truditi se biti što bolja u svom sportu”. A kad pogleda nekoliko godina unaprijed, ni jedan od ta dva dijela svojeg života ne želi staviti u drugi plan. “Voljela bih i dalje aktivno trenirati sportsko penjanje te ostvariti rezultate za koje danas treniram. Istodobno mi je cilj uspješno završiti studij i izgraditi kvalitetnu i uspješnu vojnu karijeru. Nadam se da ću za nekoliko godina reći da sam u oba područja iskoristila svoj potencijal, ostala ustrajna i ostvarila ciljeve koje sam si postavila.”

Možda upravo u toj rečenici najbolje dolaze zajedno penjanje i kadetski poziv. Ni na stijeni ni u vojnoj izobrazbi cilj nije uvijek odmah vidjeti cijeli put do vrha. Ponekad je dovoljno dobro procijeniti situaciju, vjerovati onom što si trenirao i napraviti sljedeći pokret.

KADETSKI BRZOPOTEZ S LUNOM

Najdraža disciplina u penjanju?
Boulder.

Najteži dio kadetskog dana?
Ustajanje rano ujutro.

Trening ili učionica?
Trening, ali bez učionice nema napretka.

Najveći strah na stijeni?
Da odustanem prije nego što stvarno dam sve od sebe.

Jedna riječ koja opisuje Lunu kao penjačicu?
Uporna.

Jedna riječ kojom bi opisala kadetski život?
Izazovan.

OBILJEŽENA SEDMA OBLJETNICA SREDIŠTA ZA RAZVOJ VOĐA

TIJEKOM SVEČANOSTI NA UDBINI ISTAKNUTO JE DA VIŠE OD POLA POLAZNIKA TRENUTAČNOG NARAŠTAJA OBUKE U SREDIŠTU "MARKO BABIĆ" ČINE PRIPADNICI ORUŽANIH SNAGA SAVEZNIČKIH I PARTNERSKIH ZEMALJA

U vojarni "Josip Jović" na Udbini svečano je obilježena sedma obljetnica ustrojavanja i Dan Središta za razvoj vođa "Marko Babić". Postrojba koja djeluje u sastavu Zapovjedništva za obuku i doktrinu "Fran Krsto Frankopan" Hrvatske kopnene vojske počela je rad 13. rujna 2019., kao sljednica Obučnog sredi-

šta gardijskog desantnog pješništva "Pukovnik Damir Tomljanović-Gavran", utemeljenog u travnju 1994. godine. Naslijeđen je i temeljni cilj – razvijati visokomotivirane, obučene i kompetentne vođe na temeljnim razinama zapovijedanja. Osim pripadnika Središta "Marko Babić" i njihovih

gostiju, na svečanosti su bili i polaznici 13. naraštaja obuke za razvoj vođa. Od 35 polaznika, koji su 14. rujna počeli obuku, 16 je pripadnika OSRH (HKoV i HRM), a čak 19 dolazi iz oružanih snaga savezničkih i partnerskih zemalja: Albanije, Crne Gore, Kosova, Slovenije i Sjeverne Makedonije. Obučnom ciklusu, koji traje šest tjedana, nazoče i instruktori promatrači iz OS-a SAD-a. Kako je u više navrata istaknuto tijekom svečanosti, sastav novog naraštaja potvrđuje sve izraženijeg međunarodnog ugleda Središta, poznatog po rigoroznoj, inovativnoj i učinkovitoj obuci, usklađenoj s najnovijim NATO-ovim doktrinama i standardima. Čestitavši sedmu obljetnicu pripadnicima Središta, zapovjednik HKoV-a general-bojnik Blaž Beretin pozdravio je polaznike i poželio dobrodošlicu pripadnicima stranih oružanih snaga. "Sedam godina možda nije dugo razdoblje za jednu postrojbu, ali je dovoljno da se pokaže opravdanost njezina osnutka, potvrdi njezina vrijednost i izgradi prepoznatljiva vrijednost unutar HKoV-a", rekao je general te dodao da rad Sredi-

Sedam godina možda nije dugo razdoblje za jednu postrojbu, ali je dovoljno da se pokaže opravdanost njezina osnutka, potvrdi njezina vrijednost i izgradi prepoznatljiva vrijednost unutar HKoV-a

Od 35 polaznika, koji su 14. rujna počeli obuku, 16 je pripadnika OSRH (HKoV i HRM), a čak 19 dolazi iz oružanih snaga savezničkih i partnerskih zemalja

šta ima posebno značenje. "Ovdje se ne usvajaju samo vojničke vještine i znanja. Ovdje se razvijaju i samostalnost, inicijativa, odlučnost, odgovornost, mentalna i tjelesna izdržljivost te sposobnost vođenja ljudi u različitim okolnostima", istaknuo je.

Zapovjednik Središta za razvoj vođa pukovnik Ivan Vukelić nabrojio je neka od postignuća postrojbe proteklih godina. Naglasio je da se program obuke za razvoj vođa kontinuirano prilagođava te da se u njega ugrađuju nove tehnologije, taktike, tehnike i procedure. "Time pratimo suvremene trendove ratovanja i podižemo vještine i kompetentnosti vođa. Naš je krajnji cilj daljnje razvijanje Središta i obuke te smo i trenutačnom obukom proširili svoju svrhu, koju ćemo nastaviti uspješno graditi – i u našem, i u međunarodnom okruženju", rekao je zapovjednik.

Na svečanosti su bili i predstavnici ustrojstvenih cjelina HKoV-a i Zapovjedništva specijalnih snaga, kao i Ministarstva unutarnjih poslova RH. Najistaknutijim pripadnicima Središta uručene su nagrade i pohvale.

24-25

HRVATSKI VOJNIK // Br. 770 // 25. rujna 2026.

HRM

TEKST Tomislav Vidaković // FOTO Krešimir Kasalo / HRM

SVOJA ZNANJE
DOKAZUJEMO S

SVEČANIM PROGRAMOM U VOJARNI "ADMIRAL
FLOTE SVETO LETICA-BARBA" U SPLITU OBLJEŽENA
JE 35. OBLJETNICA OSNUTKA HRVATSKE RATNE
MORNARICE. BILA JE TO PRIGODA ZA PRISJEĆANJE
NA PUT KOJI JE HRVATSKA RATNA MORNARICA
PROŠLA OD SVOJIH POČETAKA U DOMOVINSKOM
RATU DO DANAŠNJE ULOGE U OBRANI REPUBLIKE
HRVATSKE, ALI I ZA ISTICANJE ZADAĆA I IZAZOVA
KOJI NJEZINE PRIPADNIKE OČEKUJU U BUDUĆNOSTI

JA I VJEŠTINE
SVAKODNEVNO

Obilježavanje obljetnice započelo je u jutarnjim satima tradicionalnom budnicom Orkestra Hrvatske ratne mornarice. Zvuci glazbe odjekivali su ulicama povijesne jezgre Splita, čime je program 35. obljetnice započeo u gradu koji je od samih početaka stvaranja hrvatskih pomorskih snaga imao posebno mjesto.

Program je nastavljen služenjem svete mise za poginule, nestale i umrle hrvatske branitelje u samostanu sv. Ante. Misno slavlje predvodio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj mons. Jure Bogdan.

Središnja svečanost održana je potom u vojarni "Admiral flote Sveto Letica-Barba", uz nazočnost predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga Zorana Milanovića. Svečanosti su nazočili i predstojnik Ureda Predsjednika Orsat Miljenić, izaslanik potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane državni tajnik Branko Hrg te izaslanik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga načelnik Operativne uprave brigadni general Ivan Raos.

Među uzvanicima bili su i savjetnik Predsjednika Republike za obranu, general-bojnik Ivica Olujić, bivši načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga admiral Robert Hranj, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Blaž Beretin, zamjenici zapovjednika glavnih zapovjedništava Hrvatske vojske, vojni ordinarij mons. Jure Bogdan, župan Splitsko-dalmatinske županije Blaženko Boban te gradonačelnik Splita Tomislav Šuta.

OD DOMOVINSKOG RATA DO MEĐUNARODNIH OPERACIJA

Osvrćući se na zadaće i aktualne aktivnosti Hrvatske ratne mornarice, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Damir Dojkić istaknuo je kako su obrana domovine, doprinos međunarodnoj sigurnosti i potpora civilnim institucijama društva temeljne zadaće za koje se pripadnici mornarice svakodnevno obučavaju i pripremaju.

"Sve svoje zadaće težimo izvršiti u cijelosti, uspješno i profesionalno", poručio je Dojkić, istaknuvši pritom niz aktivnosti koje pripadnici HRM-a provode u zemlji i inozemstvu. Među njima su sudjelovanje u međunarodnim aktivnosti-

ma i operacijama potpore miru, obučne i vježbovne aktivnosti, hitni medicinski prijevoz, traganje i spašavanje na moru te niz drugih zadaća od značaja za sigurnost i funkcioniranje društva.

Zapovjednik HRM-a pritom je upozorio da se dio tih zadaća i dalje provodi u uvjetima značajnih operativnih ograničenja u pogledu raspoloživosti materijalno-tehničkih sredstava. "Unatoč tome, svoja znanja i vještine dokazujemo iz dana u dan", rekao je Dojkić, izdvojivši kao jedan od aktualnih primjera sudjelovanje raketne topovnjače Vukovar u NATO-ovoj operaciji potpore miru Sea Guardian u Sredozemlju. Istaknuo je i angažman pripadnika HRM-a u NATO-ovim stalno spremnim protuminskim snagama. Sudjelovanje u međunarodnim aktivnostima, kazao je, potvrđuje osposobljenosti i profesionalnosti hrvatskih mornara.

"Priznanja koja dobivaju pripadnici HRM-a nakon angažmana u međunarodnim aktivnostima potvrđuju da smo dostojni našeg poziva", poručio je zapovjednik HRM-a.

Na sposobnost hrvatskih mornaričkih snaga ukazao je i kroz sudjelovanje u nedavno provedenoj međunarodnoj vojnoj vježbi Borbena moć 26, na kojoj su pripadnici Hrvatske ratne mornarice, zajedno s ostalim sastavnicama Oružanih snaga, pokazali razinu uvježbanosti i osposobljenosti za izvršavanje zadaća.

"HRVATSKA RATNA MORNARICA STVARALA SE GOTOVO NI IZ ČEGA"

Izaslanik načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga brigadni general Ivan Raos u govoru je podsjetio na okolnosti u kojima je Hrvatska ratna mornarica nastajala početkom 1990-ih.

"Hrvatska ratna mornarica, ustrojena u ratnom vihoru koji je zahvatio našu domovinu izloženu brutalnoj agresiji, ostvarenje je višestoljetnog sna svih Hrvata pomoraca s tradicijom", rekao je Raos.

Posebno je istaknuo prve godine stvaranja hrvatskih pomorskih snaga, kad je nova hrvatska država raspolagala vrlo ograničenim brodovima, naoružanjem i drugim sredstvima potrebnim za obranu mora.

"U najtežim danima Domovinskog rata, kad Hrvatska nije

Prigodnom molitvom prisjetili smo se svih poginulih, nestalih i umrlih pripadnika HRM-a

imala ni brodovlja, ni oružja kojima bi se mogla suprotstaviti mnogo snažnijem protivniku, stvarala se Hrvatska ratna mornarica gotovo ni iz čega. Bila je to borba Davida protiv Golijata. Borba u kojoj nisu presudili brojnost ni snaga oružja, već hrabrost, odlučnost, domoljublje i vjera u slobodnu Hrvatsku“, kazao je brigadni general. Podsjetio je na doprinos pripadnika HRM-a u operacijama koje su Oružane snage Republike Hrvatske provodile tijekom Domovinskog rata u priobalju i na moru te im zahvalio na svemu što su učinili.

“Obveza svih nas je da sjećanje na te slavne dane prenosi-mo na naraštaje koje dolaze i postaju pripadnice i pripad-nici snažne i sposobne Hrvatske ratne mornarice“, poručio je Raos.

Govoreći o današnjoj ulozi HRM-a, istaknuo je kako su hrvatski mornari tijekom proteklih desetljeća postali čuvari sigurnosti sadašnjosti i budućnosti hrvatskog dijela Jadranskog mora.

Posebno je naglasio složenost mornarice u tehničko-tehnološkom smislu i potrebu za visokoobrazovanim i stručnim osobljem koje mora pratiti razvoj suvremenih sustava. “Jer bez vas sva tehnika i brodovi nemaju značaja niti smisla“, rekao je Raos, naglasivši kako su pripadnici HRM-a zadaće koje su im povjerene, u ratu i miru, izvršavali savjesno, odgovorno i na visokoj profesionalnoj razini.

PRIZNANJA I PROMAKNUĆA

Nakon govora zapovjednika Hrvatske ratne mornarice i izaslanika načelnika Glavnog stožera uslijedio je svečani dio programa tijekom kojeg su pripadnicima HRM-a uručena odlikovanja, promaknuća i poticajne mjere.

Time je u središte obljetnice stavljen upravo čovjek – pripadnik Hrvatske ratne mornarice čije je znanje, iskustvo, obučenost i predanost temelj sposobnosti mornarice.

Svečanost se potom nastavila obraćanjem predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga Zorana Milanovića, koji je u svojem govoru podsjetio na znatno dulju povijest hrvatske povezanosti s Jadranskim morem od same povijesti moderne Hrvatske ratne mornarice. Govoreći o budućnosti Hrvatske ratne mornarice,

Obrana domovine, doprinos međunarodnoj sigurnosti i potpora civilnim institucijama društva temeljne su zadaće za koje se pripadnici mornarice svakodnevno obučavaju i pripremaju

Milanović je pripadnicima poručio da nastave raditi na vlastitom znanju i sposobnostima.

POGLED PREMA BUDUĆNOSTI

Trideset peta obljetnica Hrvatske ratne mornarice u Splitu je spojila tri vremenske perspektive – sjećanje na njezino stvaranje u najtežim danima Domovinskog rata, prikaz današnjih zadaća i sposobnosti te pogled prema budućem razvoju hrvatskih pomorskih obrambenih sposobnosti. Od mornarice koja je početkom 1990-ih nastajala u uvjetima rata i nedostatka gotovo svega potrebnog za izgradnju suvremene vojne sile, HRM je tijekom 35 godina izrastao u sastavnicu Oružanih snaga koja, osim zadaća zaštite hrvatskog Jadrana, sudjeluje u međunarodnim operacijama, NATO-ovim aktivnostima, vježbama i nizu zadaća potpore civilnim institucijama. Obljetnica je pritom još jednom podsjetila da sposobnost ratne mornarice ne čine samo brodovi, naoružanje i druga tehnika. Iza svake plovidbe, operacije, vježbe i zadaće stoje ljudi – mornari, časnici, dočasnici i vojnici čija se stručnost i uvježbanost grade godinama.

Upravo je zato 35. obljetnica HRM-a bila ne samo podsjetnik na početke i žrtvu generacija koje su stvarale hrvatske pomorske snage, nego i pogled prema izazovima koji predstoje mornarici koja svoju budućnost treba graditi na znanju, obučenosti, ljudima i sposobnostima potrebnima za sigurnost hrvatskog Jadrana.

Obljetnica je pritom još jednom podsjetila da sposobnost ratne mornarice ne čine samo brodovi, naoružanje i druga tehnika

Prvenstvo Oružanih snaga
Republike Hrvatske u streljaštvu

NA VOJNOM STRELIŠTU "VRAPČANSKI POTOK" U ZAGREBU ODRŽANO JE 30. PRVENSTVO OSRH U STRELJAŠTVU

TEKST Ivan Šurbek // FOTO Ivan Šurbek, Mile Opačak

REZULTATI NATJECANJA

200 m puška VHS-D - ISSF			
Kategorija	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto
Ekipno	GOMBR	Z HKOV	PZB
Pojedinačno	narednik Mirko Topić (HRM)	skupnik Željko Horvat (ZzP)	nadnarednik Perica Obrovac (Z HKOV)

200 m puška VHS-D - CISM MRF			
Kategorija	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto
Ekipno	GOMBR	PZB	HRM
Pojedinačno	skupnik Danijel Eslar (PZB)	razvodnik Denis Novak (Inž. pukovnika)	nadnarednik Perica Obrovac (Z HKOV)

Najbolji pojedinac - puška (ukupno)	
Plasman	Natjecatelj
1.	skupnik Danijel Eslar
2.	nadnarednik Perica Obrovac
3.	desetnik Dražen Posavčević

25 m vojnički pištolj - ISSF (muški)			
Kategorija	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto
Ekipno	HRM	PZB	GOMBR
Pojedinačno	skupnik Duje Kukrić (HRM)	razvodnik Darko Vlatić (HRM)	razvodnik Ivan Varga (GOMBR)

25 m vojnički pištolj - CISM MRF (muški)			
Kategorija	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto
Ekipno	PZB	ZzP	Ob. puk.
Pojedinačno	razvodnik Ivan Varga (GOMBR)	nadnarednik Željko Močilac (PZB)	skupnik Duje Kukrić (HRM)

Najbolji pojedinac - pištolj (muški)	
Plasman	Natjecatelj
1.	razvodnik Ivan Varga
2.	skupnik Duje Kukrić
3.	nadnarednik Željko Močilac

Jubilarno izdanje Prvenstva OSRH u streljaštvu okupilo je 79 pripadnica i pripadnika, a održano je u tri kategorije – pištolj žene, pištolj muškarci i puška muškarci. Streljačko umijeće odmjerili su u disciplinama precizne i brze paljbe, pri čemu su pokazali visoku razinu uvježbanosti, koncentracije i preciznosti, kao i natjecateljski duh i profesionalnost. Vojno streljaštvo važan je dio osposobljavanja pripadnika oružanih snaga, a ovakva su natjecanja prilika za provjeru i usporedbu znanja i vještina.

Na prigodnoj svečanosti zadnjeg dana Prvenstva, 10. rujna, zapovjednik Zapovjedništva za potporu brigadni general Mile Vukičević čestitao je svim sudionicima, a pobjednicima je uručio pehare.

Najbolji rezultat u ženskoj konkurenciji postigla je natporučnica Rea Tomina Skender, pripadnica Počasno-zaštitne bojne. U kategoriji pištolj muškarci najbolji pojedinac je razvodnik Ivan Varga iz GOMBR-a, a u kategoriji puška muškarci skupnik Danijel Esler iz PZB-a.

Prvenstvo je još jednom potvrdilo važnost kontinuiranog usavršavanja i održavanja visoke razine obučenosti, kao i važnost sporta u promicanju discipline i zajedništva. U kategoriji pištolj žene natjecalo se 25 pripadnica OSRH. U kategoriji puška muškarci snage je odmjerilo 25 natjecatelja, a u kategoriji pištolj njih 28.

POSEBNA PRIZNANJA

Uz potporu Glavnog stožera OSRH, na svečanosti su uručena i posebna priznanja pripadnicima OSRH i civilima koji su sudjelovali na najmanje 20 izdanja Prvenstva.

Svoje su dojmove s nama podijelili neki od sudionika.

Najbolji pojedinac u konkurenciji puška skupnik Danijel Esler iz PZB-a istaknuo je: "Prvi sam put na ovom natjecanju i prezadovoljan sam. Bilo je iznimno zahtjevno, a konkurencija je bila vrhunska. Iako mi je ovo prvi nastup u streljaštvu, uvelike mi je pomogla obuka, kao i postrojba, koja nam je osigurala odlične uvjete za pripremu. Natjecanje je psihički izazovno – stvori se pritisak kad se vide rezultati drugih – pa je ključno zadržati koncentraciju. Sve u svemu, oduševljen sam i svakako planiram nastaviti u ovom smjeru."

U ženskoj konkurenciji dominaciju na natjecanjima potvrdila je natporučnica Rea Tomina Skender.

"Iskreno, nisam očekivala pobjedu ove godine jer mi na treninzima nije išlo najbolje. Unatoč tremi na sam dan natjeca-

nja, nekako sam se uspjela pribrati i ponovno osvojiti prvo mjesto, što me je iznenadilo. Svake godine dam sve od sebe, no najvažniji su mi društvo, ljudi i dobra atmosfera. Drago mi je što ponovno odlazim s najboljim mogućim dojmovima," istaknula je.

Skupnik Duje Kukrić, pripadnik HRM-a, pokazao je izvrsnost u gađanju iz pištolja. Dobra forma na Prvenstvu Oružanih snaga zasigurno će mu biti od velike koristi i na civilnom Prvenstvu Hrvatske u streljaštvu, na kojem ga uskoro očekuje nastup.

"Ovo mi je već drugo državno vojno natjecanje i iznimno mi je drago što se može vidjeti ovako snažan sportski duh. Što se tiče rezultata, zadovoljan sam, a i moja je ekipa ostvarila dosta dobar uspjeh. Izjednačenost je natjecanje učinila posebno zanimljivim – bodovna razlika bila je izrazito mala i nije bilo velikih odstupanja, što samo potvrđuje koliko je konkurencija bila jaka. Vidi se da i momci i cure zaista predano treniraju. Planovi su jasni: nastaviti ovim putem, ali i dodatno pojačati rad i pripremu", rekao je skupnik. Brigadni general Mile Vukičević uputio je u ime načelnika Glavnog stožera OSRH general-pukovnika Tihomira Kundida svim sudionicima 30. Prvenstva OSRH u streljaštvu čestitke na iznimnim rezultatima, oborenim rekordima i prikazanom sportskom duhu. Naglasio je kako je streljaštvo kraljica vojnih sportova te da prikazana disciplina, fokusiranost i preciznost izravno podižu ukupnu borbenu spremnost Hrvatske vojske. Uz zahvalu organizatorima i civilnim partnerima na besprijekornom zajedništvu, natjecanje je službeno proglašeno zatvorenim.

Postrojba
PZB
Z HKOV
GOMBR

Postrojba
GOMBR
HRM
PZB

25 m vojnički pištolj – ISSF (žene)			
Kategorija	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto
Ekipno	1. GOMBR	2. PZB	3. ZzP
Pojedinačno	desetnica Renata Pazarac (ZzP)	natporučnica Rea Tomina Skender (PZB)	desetnica Ivana Pavlović (GOMBR)

Najbolja pojedinka – pištolj (žene, ukupno)		
Plasman	Natjecateljica	Postrojba
1.	natporučnica Rea Tomina Skender	PZB
2.	desetnica Renata Pazarac	ZzP
3.	desetnica Ivana Pavlović	GOMBR

25 m vojnički pištolj – CISM MRF (žene)			
Kategorija	1. mjesto	2. mjesto	3. mjesto
Ekipno	1. PZB	2. ZzP	3. GOMBR
Pojedinačno	natporučnica Rea Tomina Skender (PZB)	desetnica Gloria Dretvić (PZB)	natporučnica Mirna Jurić (GOMBR)

Konačni ukupni poredak (ekipno)	
Plasman	Postrojba
1.	PZB
2.	GOMBR
3.	ZzP

REPORTAŽA

TEKST HKoV

FOTO privatne fotografije Milorad Pešić

DAH

**PRIPADNIK 3. MEHANIZIRANE
BOJNE PAUCI NADNAREDNIK
MILORAD PEŠIĆ OSVOJIO
JE NAJVIŠI VRH ZAPADNE
EUROPE – VELIČANSTVENI
MONT BLANC VISINE 4810 M**

U OBLACIMA

Ovaj izniman pothvat hrvatskog vojnika nije bio samo vrhunski sportski i alpinistički rezultat, već i svjedočanstvo o mentalnoj snazi, disciplini i neustrašivosti koje krase pripadnike Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Prenosimo u cijelosti njegove dojmove i inspirativnu priču o borbi s visinom, hladnoćom i vlastitim granicama na putu do krova Europe.

GLUHO DOBA NOĆI I POLAZAK IZ DOMA GOUTER

Uspón na najviši vrh zapadne Europe, Mont Blanc (4810 m), za mene nije bio samo test fizičke izdržljivosti. To je mentalna borba s visinom, hladnoćom i vlastitim strahovima. Planine nas uvijek nauče poniznosti, ali Mont Blanc to radi bez imalo milosti. Uspón na vrh počinje u gluho doba noći, oko 2 ujutro iz planinarskog doma Gouter. Izlazak iz relativne topline doma na minus 10 stupnjeva Celzijevih i oštar alpski vjetar trenutačno vas razbude. Dok hodamo, u mraku se čuje samo škripanje dereza o tvrdi led, a kolona čeonih svjetiljki izgledala je poput krijesnica koje

Planine nas uvijek nauče poniznosti, ali Mont Blanc to radi bez imalo milosti

se penju prema nebu. Na visini iznad 4000 metara zrak postaje primjetno rjeđi. Svaki korak zahtijeva puni udisaj i svjesni napor. Najteži, ali i najljepši dio uspona završni je greben Bosses. Riječ je o uskom, snježnom grebenu gdje sa svake strane imate stotine metara provalije. Vjetar ovdje ne oprašta pogreške.

KRALJ EUROPE NA ČAROBNIH POLA SATA

A onda, nakon sati patnje, stižemo na prostrani, snježni vrh. U tom trenutku sunce probija horizont, a sjena Mont Blanca baca savršen trokut preko cijele doline Chamonixa. Pogled od 360 stupnjeva na Francusku, Italiju i Švicarsku bio je moja nagrada. Uspio sam, postao sam

kralj Europe, barem na tih čarobnih pola sata. Svi vrhovi Alpa odjednom izgledaju maleni pod mojim nogama. Umor nestaje, a zamjenjuje ga neopisiv osjećaj slobode i postignuća, dok suze same krenu od sreće. Pogled s krova Europe ne može se opisati riječima, on se mora doživjeti. Mont Blanc me naučio da najviše planine ne osvajamo nogama, već srcem i glavom. Granice koje mislimo da imamo najčešće žive samo u našim mislima.

POGLED PREMA BIJELOJ KUPOLI IZ DOLINE

Nakon sati i sati napornog silaska, skidanje teških gojzerica i opreme u dolini donosi olakšanje koje se riječima ne može opisati. Sjediti na terasi lokalnog puba u Chamonixu, s hladnim pivom u ruci, dok sunce polako zalazi i boji vrh Mont Blanca u prepoznatljivu crvenkastu boju, neprocjenjivo je. Gledate prema gore, u tu masivnu bijelu kupolu koja para nebo, i sami sebi ne vjerujete: "Čovječe, ja sam bio tamo gore".

Stati na vrh Mont Blanca osjećaj je koji riječi teško mogu opisati. No, iznad svega što osjećam, najglasnija je zahvalnost. Hvala dragom Bogu na snazi, hrabrosti i bistroj umu u svakom teškom koraku. Hvala Mu što nas je čuvao na opasnim grebenima, podario nam predivno vrijeme i sigurno nas vratio našim obiteljima. Čovjek na ovoj visini shvati koliko je malen pod zvijezdama i koliko su veliki Božji blagoslovi. Svaki prijedni metar bio je dar. Ovaj uspjeh nije samo moj – on je dar na kojem ću vječno biti zahvalan, posebno vodičima Krešimiru i Igoru na vrhunskom vođenju i podršci tijekom uspona na Mont Blanc.

Mont Blanc me naučio da najviše planine ne osvajamo nogama, već srcem i glavom. Granice koje mislimo da imamo najčešće žive samo u našim mislima

Ovaj uspon nije samo priča o planinarenju. To je dokaz da se svaki veliki cilj u životu postiže na isti način – korak po korak, bez odustajanja kad postane teško

Stati na vrh Mont Blanca osjećaj je koji riječi teško mogu opisati. No, iznad svega što osjećam, najglasnija je zahvalnost

ČAST, POŠTENJE

SVEČANA PRISEGA 24. NARAŠTAJA
KADETA BIO JE TRENUTAK KOJI
ĆE BUDUĆI ČASNICI OSRH PAMTITI
ZAUVIJEK. ONO ŠTO IM SLIJEDI BIT
ĆE "GODINE UČENJA, VOJNE OBUKE
I OSOBNOG RAZVOJA"

HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"

TEKST Domagoj Vlahović

FOTO Tomislav Brandt

I DOMOLJUBLJE

Kako će izgledati njihovi kadetski dani budući su časnici mogli djelomice vidjeti u tri tjedna koja su prethodila prisezi, na pripremnom kampu

Otac Matee Ević bio je hrvatski branitelj, majka je i dandanas pripadnica OSRH, a taj su put sljedila i njezina dvojica braće. "Prijava u kadete bila je logičan korak", govori nam na ugodnom zagrebačkom suncu, nedaleko od strojilišta vojarne "Petar Zrinski" na kojem je pola sata prije položila svečanu prisegu. Taj je čin djevojka iz Satnice Đakovačke opisala kao "ponosan, zanimljiv i uzbudljiv trenutak". Njezin kolega iz 24. naraštaja, Riječanin Adrian Mikac, brzo je počeo govoriti kao da je godinama u odori: "Na prisezi uopće nije bilo treme, mi smo ipak vojnici i ako pratimo zapovijedi kako treba, nema nikakvih problema". To prijepodne 18. rujna u vojarni "Petar Zrinski" vjerojatno bi slično oslikali i njihove kolegice i kolege iz naraštaja. Ukupno, na svečanoj prisezi i svečanosti obilježavanja početka akademske godine sveučilišnih vojnih studija bilo ih je 79. Među njima 45 kadeta studija Vojno vođenje i upravljanje, 16 kadeta Vojnog inženjerstva, troje kadeta Vojnog pomorstva i 15 kadeta vojnih pilota. U svečanom postroju pridružilo im se i desetoro kadeta iz savezničkih i partnerskih zemalja: Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Kosova.

U ČAST PRETHODNICIMA

Prije čina prisege, kadetima su uručene beretke, a budući su časnici pozvani da upamte tri riječi: čast, poštenje i domoljublje. "Primanjem beretke obvezujete se da ćete biti ponosni pripadnici Hrvatske vojske, obučeni i uvježbani. Samo tako možete se odužiti prethodnicima, pripadnicima legendarnih postrojbi iz Domovinskog rata", poručili su kadetima organizatori iz Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman".

Novu vojničku mladost došle su pozdraviti stotine ljudi: majke, očevi, braća, sestre, bake, djedovi, prijatelji... Svatko od njih očima je među postrojenima tražio onoga zbog koga je došao, a pogled na ozbiljna lica koja su viknula *Prisežem!* izmamio je i pokoju suzu. Da, trenutak je bio svečan, ponekad i dirljiv, ali i ozbiljan. Na to je upozorio zapovjednik svečanosti brigadir Ljubomir Udiljak. Poručio je kadetima da prisega nije samo dio vojne tradicije i svečanosti, nego su njome preuzeli i obvezu koja podrazumijeva odgovornost, služenje Republici Hrvatskoj i spremnost da znanjem, sposobnostima i djelovanjem pridonose sigurnosti i dobrobiti naše domovine. "Sljedeće vam godine učenja, vojne obuke i osobnog razvoja", rekao je brigadir kadetima, dodajući da će ih stečena iskustva oblikovati i pripremiti za odgovornost koju će jednog dana preuzeti kao časnici Hrvatske vojske. Mnogi od kadeta već su isplanirali te godine. Matea nosi plavu odoru – studirat će Aeronautiku, želi postati vojna pilotkinja. "Želim završiti studij, letjeti i uživati u poslu, nije bitno hoće li to biti u avionu ili helikopteru", nastavlja Slavonka. I Adrian je čvrsto riješio završiti studij. Kao sportaša, prema vojsci ga je privukla disciplina, a želja mu je postati pripadnik Vojne policije ili pješništva.

Na svečanoj prisezi i svečanosti obilježavanja početka akademske godine sveučilišnih vojnih studija bilo je 79 kadeta. Među njima 45 kadeta studija Vojno vođenje i upravljanje, 16 kadeta Vojnog inženjerstva, troje kadeta Vojnog pomorstva i 15 kadeta vojnih pilota

Prije čina prisege, kadetima su uručene beretke, a budući su časnici pozvani da upamte tri riječi: čast, poštenje i domoljublje

"VOJNIČKA PRIJATELJSTVA SU NAJBOLJA"

Kako će izgledati njihovi kadetski dani budući su časnici mogli djelomično vidjeti u tri tjedna koja su prethodila prisezi, na pripremnom kampu. On je održan upravo u vojarni "Petar Zrinski", a poručnik fregate Jurica Modrić iz Kadetske bojne "Predrag Matanović" kaže da su njegovi ciljevi socijalizacija sa svim segmentima vojničkog života, od buđenja do počinka. "Najviše se koncentriramo na vojnu obuku, tj. vojne vježbovne postupke i radnje.

Mi smo tu da ih svojim iskustvom usmjeravamo prema onome što će prolaziti u danima koji dolaze", kaže časnik. "Kamp nam je dobro pokazao kako će izgledati vojnički život, kako se on zapravo dosta razlikuje od civilnog. Bio je intenzivan i zahtjevan, ali uspjeli smo.

Ekipe je odlična, brzo smo se upoznali i sprijateljili", govori nam Matea. Adrian dodaje da mu je kamp potvrdio izreku da su vojnička prijateljstva najbolja. Smatra da mu je kamp dokazao da se prilagođava brzo, zna da mu ni tjelesna sprema neće biti problem. "Prvih nekoliko dana bilo je teže, promjena je zahtjevnija, ali kad smo uhvatili pravi ritam, sve je teklo glatko", ustvrdio je, dodajući da su za to zaslužni i instruktori koji su "puni znanja i vještina".

Trenuci odmora poslije prisege su kratki. U ponedjeljak, 21. rujna počela je akademska godina. "Odmah su predavanja, daljnja vojna obuka te druge zadaće. Bitno je da im dani budu ispunjeni i da brzo prođu", zaključuje poručnik fregate Modrić. Vjerojatno će tako i biti. Predavanja traju praktički cijeli dan, a kadeti se trebaju posvećivati i čisto vojničkim zadaćama. Bit će izazovnih i teških trenutaka, ali i onih lijepih i lakših. Sve je to dio jednog posebnog puta, puta do prvog časničkog čina.

BESPOSADNI SUSTAVI

ZMAJI

Hrvatski vojnik pratio je na poligonu "Cerovac" kod Karlovca testiranje velikog besposadnog kopnenog vozila MV-8 Komodo opremljenog lansirnim mostom Cobra. Istodobno je na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja tvrtka Rheinmetall UV provela s tim tipom vozila i testiranje sustava autonomije PATH A-Kit

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Rheinmetall Unmanned Vehicles

ZMIJA

MV-8 Komodo lansira most Cobra preko rječice. Duljina rasklopljenog mosta je 15 metara, što znači da je namijenjen za prelazak manjih rijeka, potoka, kanala, rovova, jaraka i kratera

BESPOSADNI SUSTAVI

Sa sklopljenom Cobrom MLC 90 na vrhu podvozja, visina osnovne siluete Komoda od 170 cm na najvišoj se točki otprilike udvostručuje, baš kao i ukupna duljina (bazno vozilo dugo je 5,53 m)

MLC 90 zapravo nije oznaka modela, nego navod da most ima vojnu klasifikaciju opterećenja prema kojoj ga može prelaziti vozilo na gusjenicama mase do 81,7 tona ili vozilo na kotačima mase do 93,9 tona

Sa stručnjacima uključenim u projekt razvoja hrvatskog besposadnog kopnenog vozila (UGV) na gusjenicama MV-8 Komodo razgovarali smo u lipnju na pariškom sajmu vojne industrije Eurosatory. I dok smo ondje razgledavali izložena vozila: jedno u konfiguraciji s oružnom stanicom Mangart 30, te jedno u konfiguraciji za brzi proboj (*breaching*) s odgovarajućim sustavom RCV-Pioneer, čuli smo i najave dviju skorašnjih, novih faza projekta. Prva je terensko testiranje vozila opremljenog sustavom za prelazak preko mokrih ili suhih zapreka (korita rijeke, rova...), tj. *gap crossing*. Pojednostavnjeno rečeno, sustava MV-8 Komodo opremljenog lansirnim mostom. Druga je terensko testiranje paketa autonomije PATH A-Kit, koji bi Komodu trebao dati možda i najveću operativnu prednost u odnosu na druge velike UGV-ove – autonomno kretanje područjem zadaće ili operacije, odnosno bez operatera koji bi njim upravljao. U međuvremenu, na temelju poslovnog udruživanja hrvatske i njemačke tvrtke, DOK-ING Sigurnost i obrana od 1. srpnja posluje pod imenom Rheinmetall Unmanned Vehicles (Rheinmetall UV). Hrvatska tvrtka postala je hrvatsko-njemačka. No, neke stvari nisu se promijenile. Krajem kolovoza najave o testiranjima su i ostvarene, i to uz uobičajenu potporu MORH-a i OSRH, odnosno Hrvatske kopnene vojske. Isto tako, na testiranja je pozvan i *Hrvatski vojnik*, koji prati razvoj Komoda od samog početka.

BEZ VOZAČA I OPERATERA

MV-8 Komodo opremljen sustavom Cobra, tj. mostom s mehanizmom za lansiranje (*Bridge Launch Mechanism* – BLM), testiran je na logičnoj lokaciji – Inženjerijskom poligonu "Cerovac" kod Karlovca, čiji je glavni korisnik Inženjerijska pukovnija HKoV-a. Cobra je proizvod tvrtke General Dynamics European Land Systems (GDELS), europske podružnice

američkog General Dynamicsa. Prvo što proizvođač vezano uz njega ističe jest modularnost – Cobrine inačice mogu se prilagoditi različitim platformama nosačima, a jedan most može *se seliti* s platforme na platformu. Ideja je da lansirni mostovi ne budu instalirani samo na teškim kamionima ili glavnim borbenim tenkovima nego da se mogu prilagoditi i drugim oklopnim vozilima na kotačima i gusjenicama, traktorima te – UGV-ima. Sve inačice osim zadnje imaju vozače, operatore odnosno borbene inženjere koji se prilikom, primjerice, lansiranja preko rječice, mogu izravno izložiti protivničkom djelovanju. S Komodom bi trebalo biti drukčije i taj su paket Rheinmetall UV i GDELS označili kao besposadni sustav za prelazak preko zapreka (*Unmanned Gap Crossing System*).

Prva pitanja koja smo na poligonu postavili djelatnicima tvrtke Rheinmetall UV odnosila su se na integraciju Cobre na platformu. Odgovorili su da je bila uspješna i da je Komodo još jednom dokazao modularnost. S Cobrom je dobio svoju šestu konfiguraciju, a dosadašnje su bile CBRN (kemijsko-biološko-radiološko-nuklearni uvjeti), brzi proboj (*breaching*), sijanje mina (*mine-scattering*), te borbene stanice Mangart 25 i Mangart 30. U čemu je posebnost sprege Komoda i Cobre? UGV-ovi su sve zastupljeniji u ponudi svjetske vojne industrije, ali i na bojišnici u Ukrajini. Ondje danas vidimo sve više različitih UGV-ova. Ministarstvo obrane Ukrajine objavilo je da su tamošnji sustavi te vrste u studenom 2025. izveli više od 2900, a u ožujku 2026. više od 9000 misija. Međutim, većinom je riječ o malim sustavima ograničene nosivosti. Ponekad su naoružani strojnica ili raketnim lanserima i izvršavaju borbene zadaće, no prije svega služe za medicinsku evakuaciju te dostavu vojne opreme i drugih sredstava na bojišnicu. Zbog malih gabarita i nosivosti, sigurno je da ne mogu nositi sustave poput Cobre. Za to je potrebna kudikamo

Za cijeli sustav potreban
je samo jedan operater: i
Komodom i mostom daljinski
se upravlja s iste konzole.
Cobra se po dolasku na
mjesto premošćivanja može
staviti u funkciju za nekoliko
minuta. GDELS čak navodi
da je riječ o otprilike dvije
minute

BESPOSADNI SUSTAVI

Svaki od krakova ima podlogu prilagođenu za prijanjanje (*grip*) kotača ili gusjenica te rubnjake koji zadržavaju vozilo na smjeru za prelazak

Kad se most rasklapa s pomoću lansirnog sustava instaliranog na prednjem dijelu Komoda te dođe na najvišu visinsku točku, stvarno djeluje poput divovske kobre

veća platforma, s naprednim pogonom, daljinskim upravljanjem i senzorima.

VOZILA ZA PRELAZAK SU...

Masa Cobrine inačice MLC 90, čiji smo testni model vidjeli na poligonu "Cerovac", iznosi 5,3 tone. Testni model lakši je za otprilike tonu, ali ni onaj operativni ne bi bio nikakav problem za hrvatski UGV, čija je nosivost korisnog tereta 8,5 tona. Dosadašnje su nadogradnje uglavnom mijenjale siluetu baznog Komoda prema visini. Sa sklopljenom Cobrom MLC 90 na vrhu podvozja, visina osnovne siluete od 170 cm na najvišoj točki otprilike se udvostručuje, baš kao i ukupna duljina (bazno vozilo dugo je 5,53 m). Sklopljeni most širok je 3,75 m, što znači i da se Komodo, čija je širina 2,57 m, sa svake strane proširuje za otprilike 60 cm. Ipak, inženjeri koji razvijaju vozilo tvrde da proširenje osnovnih gabarita ne utječe na navedenu maksimalnu brzinu dizelsko-električnog pogona od 55 km/h, pokretljivost, operativni doseg i druge ključne taktičko-tehničke značajke vozila. Iako je sklopljeni most na jednom dijelu vidljivo viši, Rheinmetall-ovi inženjeri kažu da težišna točka Komoda ostaje otprilike na njegovoj sredini. Ipak, svaki će vojni inženjerac prvo pitati o mostu, a ne o Komodu. A laicima će taj isti inženjerac reći da MLC 90 zapravo nije oznaka modela, nego navod da most u skladu s NATO-ovim STANAG-om 2021 ima vojnu klasifikaciju opte-

Navedena širina mosta od 3,75 m prilično je knap za glavne borbene tenkove, ali Rheinmetall UV stavio je i njih na popis tipova vozila koja mogu prijeći Cobru. Može se pretpostaviti da je i ta širina dovoljna ili se može prilagoditi

rećenja MLC 90 (*Military Load Classification 90*). U skladu s tim, može ga prelaziti vozilo na gusjenicama mase do 81,7 tona ili vozilo na kotačima mase do 93,9 tona. Taj podatak znači da preko mosta mogu ići i najteži glavni borbeni tenkovi. Recimo, tvrtka KNDS Deutschland svrstava svoj Leopard 2A8 u MLC 70 ili 80. Duljina rasklopljenog mosta je 15 metara, što znači da je namijenjen za prelazak manjih rijeka, potoka, kanala, rovova, jaraka i kratera. U podacima koje smo dobili od proizvođača piše da spomenute zapreke mogu biti široke od otprilike osam do četrnaest metara. Potonji broj djeluje jako ambiciozno, možda bi realno ipak mogao biti metar ili dva kraći. Navedena širina od 3,75 m prilično je knap za glavne borbene tenkove, ali Rheinmetall UV stavio je i njih na popis tipova vozila koja mogu prijeći Cobru. Može se stoga pretpostaviti kako je i ta širina dovoljna ili se da prilagoditi. KNDS za

svoj lansirni most Leguan uz MLC 80 navodi širinu do četiri metra. Postavljen je na platformu Leoparda 2 i u neku je ruku specijaliziran za prelazak tih tenkova. Vrijedi spomenuti da Rheinmetall UV i GDELS u predstavljanju kombinacije dvaju sustava navode i konfiguraciju s lansirnim mostom Cobra MLC 120. Most je u toj inačici dug devet metara, ali ima vojnu klasifikaciju opterećenja MLC 120, što znači prelazak vozila na gusjenicama mase do 108,9 tona i vozila na kotačima mase do 125,2 tone. Potonji je broj zanimljiviji jer znači da preko mosta može prijeći tegljač s prikolicom (*labudica*) na koji je utovaren glavni borbeni tenk.

OSJETLJIVA TOČKA OPERACIJE

Na poligonu smo, zajedno s pripadnicima Inženjerijske pukovnije Hrvatske kopnene vojske, promatrali dio višednevnih testiranja. Komodo se kretao širom poligona i, za početak, položio most Cobra MLC 90 na ravnu i čvrstu podlogu, a onda je preko mosta prešlo teretno vozilo. Sam most ima dva *kraka* između kojih su također hidraulički sklopovi. Svaki od krakova ima podlogu prilagođenu za prijanjanje (*grip*) kotača ili gusjenica te rubnjake koji zadržavaju vozilo na smjeru za prelazak. Vidjeli smo i kako MV-8 dolazi na obalu rječice te polaže most preko njezina korita. Kad se most rasklapa s pomoću lansirnog sustava tvrtke Pearson Engineering instaliranog na prednjem dijelu Komoda, te

Za početak dijela testiranja kojem smo nazočili, Komodo je položio most Cobra MLC 90 na ravnu i čvrstu podlogu, a onda je preko mosta prešlo teretno vozilo

dode na najvišu visinsku točku, stvarno djeluje poput divovske kobre. Ono što je dobro jest da se, nakon dolaska na mjesto premošćivanja, Cobra može staviti u funkciju za nekoliko minuta. GDELS čak navodi da je riječ o otprilike dvije minute. Nadalje, rad cijelog sustava dosta je tih – hibridni Komodo može voziti na električni pogon, a zvuk rada hidrauličkih i drugih sklopova Cobre također nije glasan. Još je jedna dobra odlika to da je za cijeli sustav potreban samo jedan operater. Naime, i Komodom i

Trenuci netom prije priključenja mosta na lansirni sustav tvrtke Pearson Engineering

BESPOSADNI SUSTAVI

mostom daljinski se upravlja s iste konzole, tj. sustava Operator Control Unit (OCU), koji se softverski može prilagođivati različitim platformama. Podsjetimo, udaljenost s koje operater može upravljati tim UGV-om iznosi otprilike jedan i pol kilometar optičke vidljivosti (Line Of Sight – LOS). I tu se opet vraćamo na najveći potencijal kombinacije UGV-a s Cobrom ili drugim sustavima – minimalan broj potrebnog osoblja, koje može djelovati sa sigurne udaljenosti i iz zaklona. Ako je postrojbi potreban brz prelazak preko zapreke, mjesto prelaska postaje izrazito osjetljiva točka. Pritom će se smjer kretanja vaših snaga kanalizirati, a protivnik će, ako vas otkrije, odmah tamo usmjeriti paljbu.

KLJUČNA TRŽIŠNA PREDNOST

Komodo i Cobra pokazali su u svakom slučaju da funkcioniraju zajedno. Naravno, mi smo gledali samo početnu fazu testiranja, ali predstavnici tadašnjeg DOK-ING-a još su nam na Eurosatoryju rekli kako vjeruju da će testiranja završiti tijekom jeseni i onda ponuditi sustav krajnjim korisnicima. Sigurno postoji i još niz neodgovorenih pitanja o prednostima i nedostacima potencijalne operativne uporabe. Baš kao i Komodo u konfiguraciji za sijanje mina, koji već ima i prvog potvrđenog kupca, Unmanned Gap Crossing System mogao bi biti zanimljiv tržištu. Pokretljivost i brzina postaju prioritet oklopno-mehaniziranih i mehaniziranih postrojbi, a prelazak preko zapreka jedan je od ključnih preduvjeta. Ali, ako Rheinmetall UV sa suradnicima uspije riješiti sve operativne detalje, te autonomiju Komoda onako kako je zamislio, to će biti ključna tržišna prednost ne samo za inačicu s Cobrom nego za sve druge inačice velikog UGV-a.

Sustav, zapravo hardversko-sofverski paket Path autonomous kit (PATH A-Kit) razvila je Rheinmetallova kanadska podružnica. Izvorno je razvijen za civilno tržište, u prvom redu za kamionske konvoje. S vremenom je prilagođen i za druge platforme, a Komodo mu je dosad najveći izazov, i to zbog kombinacije gabarita, vojnih borbenih zadaća te zahtjevnih terena na kojima se mora kretati i djelovati.

Komodo ponavlja unaprijed definiranu putanju na testiranju sustava PATH A-Kit

Prvo je na osnovnoj platformi Komoda bio predviđen prostor za komponente sustava PATH A-Kit, potom je taj prostor ispunjen mock-up komponentama odnosno maketama, a zatim i pravim komponentama. U drugoj polovini kolovoza, također uz potporu OSRH, na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja terenski su testirane autonomne mogućnosti Komoda opremljenog sustavom PATH A-Kit. Djelatnici tvrtke Rheinmetall UV objasnili su nam da sustav omogućava više razina autonomije uz pomoć GPS-a i senzora poput LiDAR-a i radara. Može raditi i kad GPS signal nije dostupan – u tom se slučaju oslanja na preostale senzore. Neke su od glavnih mogućnosti sustava: praćenje unaprijed definiranih ruta,

Detalj s testiranja hardversko-sofverskog paketa PATH A-Kit, koji Komodu omogućava autonomno kretanje područjem zadaće ili operacije: nadzor strojnog vida tijekom praćenja konvoja u šumi

praćenje konvoja, snimanje putanja te ponavljanje vožnje po snimljenim rutama. Uz PATH A-Kit, Komodo dobiva i mogućnost automatskog prepoznavanja i zaobilaznja zapreka te povratka na definiranu putanju. Rheinmetallovi stručnjaci uključeni u testiranje rekli su za *Hrvatski vojnik* da se sustav zasad pokazao pouzdanim. Zadovoljni su njegovom robusnošću i mogućnostima, koje je, uz dodatne senzore, moguće prema potrebi i nadograditi: poput vožnje cijelog konvoja unatrag, boljeg uvida u situaciju oko vozila i dr.

ZAMIŠLJANJE BUDUĆNOSTI

Lako je pretpostaviti da će tvrtka posebnu pažnju posvetiti usavršavanju i testiranju paketa za autonomiju. Naime, Komodo se već dokazao kao pokretljiva platforma velikih gabarita, sigurna za operatore, a opet dovoljno modularna za ugradnju najraznovrsnijih paketa korisnog tereta, tj. za različite namjene. Autonomija koja bi omogućila samostalno kretanje ne samo pojedinih vozila nego i u okviru cijelih manevarskih operacija i formacija (i u kombinacijama s vozilima s posadom), mogla bi biti ključan korak za Komodo. Korak koji bi dodatno povećao sigurnu udaljenost za operatore, proširio operativne sposobnosti sustava i *lansirao* velike UGV-ove u vojne operativne doktrine. Vjerojatno pretjerujemo, ali sad se već može zamisliti testiranje na kojem Komodo u *breaching* inačici krči minsko polje prema rječi, oslobađa put za Komodo s Cobrom koja lansira most, a zatim preko njega prelazi Komodo s oružnom stanicom i topom kalibra 30 mm. Hoćemo li u budućnosti vidjeti takvo što? Možda i nije nemoguće. Treba uzeti u obzir i ono što se vidjelo na Eurosatoryju: mnogi se bave UGV-ima, pa i onim velikim. Tvrtka ili konzorcij koji prvi razviju potpuno operativan sustav i steknu ozbiljne kupce zbog kojih će pokrenuti serijsku proizvodnju velikih UGV-ova otvorit će potencijalno golemo tržište.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.) i članka 10. Pravilnika o vojnim specijalistima (Narodne novine, br. 41/17.), a u skladu s Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-01/20-01/1, URBROJ: 512-06-20-18 od 23. studenog 2020.) i dopune Popisa posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista (KLASA: 033-03/25-01/1, URBROJ: 512-06-25-28 od 29. rujna 2025.), objavljuje

INTERNI OGLAS ZA POPUNU USTROJBENOG MJESTA VOJNOG SPECIJALISTA U OSRH ZAPOVJEDNIŠTVO ZA POTPORU

ORKESTAR ORUŽANIH SNAGA

1. **GLAZBENIK TUTTIST (akademski glazbenik – saksofonist), VSSp: D42PS61**, poručnik vojni specijalist, mjesto službe: ZAGREB – 1 izvršitelj (redni broj 40 Popisa posebnih specijalističkih znanja VS). Stručna sprema i uvjeti za popunu navedenog ustrojbenog mjesta vojnog specijalista utvrđeni su Popisom posebnih specijalističkih znanja vojnih specijalista. Navedeni popis personalni djelatnici ustrojstvenih jedinica Oružanih snaga dužni su dati na uvid svim zainteresiranim kandidatima.

Kandidati moraju ispunjavati opće i posebne uvjete za prijam u djelatnu vojnu službu propisane Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.).

Zainteresirani kandidati prijave na interni oglas s dokumentima koji dokazuju da ispunjavaju sve propisane uvjete za prijam u kategoriju vojnog specijalista dostavljaju poštom, preporučenom pošiljkom, Središnjici za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je deset dana od objave oglasa u *Hrvatskom vojniku*.

PODLISTAK

Seriya FR dokazala je da stariji tip konstrukcije, kad se primijene vrhunski materijali i suvremena rješenja, može biti ravnopravan s novijima, i to u najtežim uvjetima, od prašnjavih visoravni do urbanih sredina

Dok su hladnoratovske velesile razvijale snajperske doktrine masovnom proizvodnjom i ujednačavanjem naoružanja unutar svojih blokova, Francuska je, vođena politikom nacionalne neovisnosti, koračala vlastitim putem. Taj put nije bio samo politički iskaz već tehnološka nužnost proizišla iz specifičnih iskustava njezine vojske u kolonijalnim sukobima u Indokini i Alžiru. Upravo u tom povijesnom okviru, iz potrebe za iznimnom preciznošću na razini pješačkog voda, nastaje snajperska puška FR F1 (*Fusil à Répétition modèle F1*) i njezina razvojna nasljednica FR F2. Seriya FR dokazala je da stariji tip konstrukcije, kad se primijene vrhunski materijali i suvremena rješenja, može biti ravnopravan s novijima, i to u najtežim uvjetima, od prašnjavih visoravni do urbanih sredina. Taj oružni sustav nije obično borbena sredstvo,

već tehnološki most između klasičnih načela izrade pušaka s ručnim zatvaračem iz sredine XX. stoljeća i višenamjenskih prilagodljivih sustava XXI. stoljeća.

POVIJESNI KONTEKST I RAZVOJ

Francuska vojska našla se nakon Drugog svjetskog rata u vrtlogu sukoba u kojima su se njezine snage oslanjale na kombinaciju savezničkog naoružanja i novih domaćih rješenja. Do sredine šezdesetih godina primarno oružje za precizno gađanje bile su poluautomatske puške MAS-49 i MAS-49/56, opremljene optičkim ciljnicima APX L806. Iako iznimno pouzdane, imale su konstrukcijska ograničenja svojstvena tadašnjim poluautomatskim mehanizmima. Pokretni dijelovi plinskog sustava i titranja pri radu mehanizma rezultirali su preciznošću prihvatljivom za standardnu borbenu pušku, ali potpuno nedostatnom za neutralizaciju ciljeva prvim hicem na udaljenostima većim od 600 metara.

Svijest o potrebi za namjenskom snajperskom puškom kulminirala je 1964. godine, direktivom generala Charlesa Aillereta. On je zatražio razvoj nove precizne puške koja će biti sposobna za pouzdanu neutralizaciju protivnika na udaljenosti od 800 metara. U trenutku kad su druge svjetske sile uvodile

TEKST
Ivan Galović

Izvor: Quickload/wikimedia commons

POVIJEST SNAJPERA (XX. DIO)

U povijesti vojnog streljaštva XX. stoljeća francuskoj školi oružarstva pripada jedinstveno mjesto, koje je postigla povezivanjem tradicionalnih i suvremenih inženjerskih rješenja

FRANCUSKI SUSTAVI FR F1 I FR F2

namjenske poluautomatske sustave ili su civilne lovačke puške prilagođavale vojnim potrebama, inženjeri u francuskom državnom arsenalu Manufacture d'Armes de Saint-Étienne (MAS) donijeli su neočekivanu odluku. Odlučili su iskoristiti postojeći mehanizam stare pješačke puške MAS-36.

Iako je puška MAS-36 prvotno bila namijenjena za masovnu proizvodnju i blisku borbu, inženjeri su prepoznali iznimne prednosti njezine konstrukcije, a posebice sustav bravljenja zatvarača odostraga. Takvo je tehničko rješenje omogućavalo kraći zatvarač i brži hod pri njegovu radu. Mehanizam je usto bio znatno manje osjetljiv na prljavštinu jer su bradavice za bravljenje bile smještene podalje od ležišta metka i barutnih plinova. Kako bi taj osnovni mehanizam pretvorili u precizno oružje, inženjeri su odlučili znatno ojačati kućište, poboljšati kvalitetu materijala i postrožiti dopuštena odstupanja (tolerancije), radeći tako potpuno novi oružni sustav oko te provjerene osnove.

Pristup se pokazao iznimno uspješnim te je dugoročno dokazao svrhovitost francuske vojne industrije i vrhunsku kvalitetu izvornog čelika. O dugovječnosti i isplativosti tog tehničkog rješenja najbolje govori podatak da je od približno 6000 proizvedenih pušaka prve generacije (FR F1), oko 3500 komada

poslije uspješno prošlo zahtjevnju tehničku prilagodbu i modernizaciju u znatno napredniji standard F2.

FR F1

Godine 1966. u operativnu uporabu ulazi FR F1, napredan sustav koji je samo na prvi pogled imao konstrukcijsku osnovu kao MAS-36. Kućište oružja bilo je masivnije i strojno obrađeno, sa znatno strožim dopuštenim odstupanjima (tolerancijama) u odnosu na izvorni model. Zatvarač je zadržao ručicu savijenu prema naprijed. To je bilo ergonomski izvrsno rješenje jer postavlja kuglicu zatvarača točno iznad okidača. To omogućuje strijelcu rad sa zatvaračem (repetiranje) oružja uz minimalno micanje ruke i bez odvajanja oka od optičkog ciljnika, što je ključno za brzo praćenje cilja.

Cijev duljine 552 mm bila je slobodno plutajuća. Time se sprečava prijenos pritiska ruke ili naslona na cijev te osigurava ujednačeno titranje pri opaljenju. Na ustima cijevi nalazio se podesivi skrivač plamena koji je omogućavao fino podešavanje titranja cijevi. To je rješenje preuzeto iz sportskog streljaštva. FR F1 donijela je iskorak vezano uz vojnu uporabu uvođenjem odvojenog drvenog pištoljskog rukohvata i prilagodljivog drvenog kundaka. Izvorna inačica bila je izrađena za metak

PODLISTAK

Foto: davric/wikimedia commons

7,5 x 54 mm MAS, tadašnji osnovni kalibar francuske vojske. Puška je serijski opremana optičkim ciljnikom APX L806. Poto-nji je, sa stalnim povećanjem od samo 3,85 puta, ograničavao mogućnosti puške na većim udaljenostima unatoč njezinoj mehaničkoj izdržljivosti.

VATRENO KRŠTENJE I OPERATIVNA ISKUSTVA

Trenutak koji je obilježio FR F1 bila je talačka kriza u Loyadi (grad u današnjem Džibutiju) 1976. godine. Suočen s borbenim izazovom otmice školskog autobusa, zapovjednik Interventne skupine Nacionalne žandarmerije (*Groupe d'intervention de la Gendarmerie nationale* – GIGN) poručnik Christian Prouteau, osmislio je postupak istodobnog pucnja. Devet preciznih strijelaca opremljenih puškama FR F1 raspoređeno je oko autobusa s točno određenim metama. Na znak svi su istodobno opalili te onesposobili otmičare prije nego što su uspjeli reagirati. Akcija je zapamćena kao primjer preciznosti i usklađenosti te je potvrdila pouzdanost zatvarača i okidanja puške FR F1. Dvije godine poslije, tijekom Bitke za Kolwezi u Zairu (danas Demokratska Republika Kongo), streljačke skupine 2. padobranske pukovnije Legije stranaca koristile su FR F1 u surovim tropskim uvjetima. Pijesak i prašina nisu ometali zatvoreni mehanizam, no uočeni su nedostaci poput oštećenja drvenih dijelova zbog vlage i brzog zagrijavanja tanke cijevi pri učestaloj paljbi, što je dovodilo do pomicanja točke pogotka. Političke okolnosti hladnog rata i potreba za usklađivanjem sa zapadnim saveznicima, uz spomenuta iskustva s terena, jasno su upućivali na nužnost prelaska na usvojeni NATO-ov kalibar 7,62 x 51 mm i rješavanje problema toplinske nestabilnosti.

EVOLUCIJA U FR F2

Modernizacija je tijekom osamdesetih godina postala nužna. GIAT Industries predstavio je 1984. godine pušku FR F2, koja uz novi kalibar donosi i nova tehnička rješenja. Značajka modela je masivna polimerna obloga koja prekriva cijev. Ta obloga, takozvana toplinska košuljica, stvara izolacijski zračni džep oko slobodno plutajuće cijevi. Njezina je primarna namjena

**Afganistan, 2005.:
snajperist 2. pješačke
pukovnije francuske
Legije stranaca
opremljen puškom
FR F2**

sprečavanje treperenja zraka u vidnom polju strijelca zbog zagrijavanja metala. Osim toga, istodobno znatno smanjuje toplinski odraz oružja, štiteći strijelca od protivnikovih termovizijskih uređaja. Najvažnija je inženjerska novina na FR F2 stožasta cijev. Unutrašnjost cijevi proizvedena je s namjernim blagim suženjem, dok je nazivni promjer 7,62 mm, a dopušteno odstupanje prema ustima cijevi postrožuje se na -0,04 mm. To suženje bolje brtvi barutne plinove iza zrna sprečavajući njihov gubitak te osigurava precizno centriranje i stabilizaciju samog zrna pri napuštanju cijevi. Cijev koristi sustav od tri žlijeba s desnim korakom uvijanja od približno 300 mm (1 : 11,6 inča), što svodi na najmanju moguću mjeru trenje i izobličenje zrna te omogućuje postizanje početnih brzina od oko 820 m/s. Zahvaljujući tim poboljšanjima, procijenjeni vijek uporabe cijevi iznosi oko 10 000 hitaca uz zadržavanje strogih vojnih standarda preciznosti.

TEHNIČKA RAŠČLAMBA MEHANIZMA I OPTIČKOG SUSTAVA

Temelj sustava i dalje čini ojačano kućište modela MAS-36 sa zatvaračem koji se zabavljuje odostraga. Zatvarač ima dvije bradavice smještene na stražnjem dijelu tijela. Iako takvo rješenje teoretski omogućuje neznatno zbijanje pri opaljenju, ono osigurava kraći hod i smješta površine za zabavljivanje daleko od barutne komore, čineći mehanizam

iznimno otpornim na zastoje zbog utjecaja pijeska, blata ili leda. Okidanje je dvostupanjsko, s jasnim prijelazom prije opaljenja i silom tvornički podešenom na dva do dva i pol kilograma, čime se postiže sigurnost pri rukovanju u stresnim uvjetima. Velik je napredak u odnosu na prethodnika novi odvojivi sustav punjenja. Standardni spremnik kapaciteta deset metaka izrađen je od prešanog čelika te koristi dvoredni raspored s naizmjeničnim uvođenjem streljiva, što znatno povećava pouzdanost. Na dnu spremnika debeli je gumeni jastučić koji omogućuje bešumno oslanjanje oružja na tvrde površine. Spremnik se otpušta uporabom velike bočne poluge, kojom korisnik lako rukuje i dok nosi zimske rukavice. Važna je novina i smještaj nožica. Na modelu FR F2 one su montirane na osovinu koja prolazi kroz stražnji dio toplinske košuljice. Puška se time vješa ispod točke oslonca, postižući niže težište i potpunu slobodu titranja cijevi.

Model FR F2 uveo je i novi optički ciljnik SCROME J8 s osmerostrukim fiksnim povećanjem i objektivom promjera 40 mm, odabranim zbog iznimne robusnosti. Njezina daljinomjerna končanica osmišljena je za brzu procjenu udaljenosti na temelju obrisa osobe visine 1,75 m. Končanica sadrži oznake za pretjecanje balistički usklađene s metkom 7,62 x 51 mm do udaljenosti od 800 metara, a okomite crte blago su pomaknute kako bi automatski ispravile bočno skretanje zrna prouzročeno rotacijom. Ciljnik se postavlja s pomoću standardiziranog sučelja sa steznom polugom. Time je omogućeno brzo skidanje i prelazak na ugrađene mehaničke ciljnike dođe li do oštećenja bez gubitka točke upucavanja.

FRANCUSKA SNAJPERSKA DOKTRINA I BORBENA UPORABA

Značajka je francuske doktrine stroga zaštita identiteta i zajedništvo. U tamošnjim oružanim snagama, posebice u Legiji stranaca, nema mjesta pohvali pojedinačnih strijelaca. Propisi strogo štite identitet pripadnika postrojbi radi njihove sigurnosti. Uspjeh se pripisuje taktičkom manevru cijele postrojbe, pri čemu je strijelac vrhunski obučeni specijalist koji postiže precizan borbeni učinak, a ne usamljeni heroj. Važno je pritom razlikovati preciznog strijelca od snajperista. Prvi s puškom FR F2 djeluje u redovitom sastavu pješakačkog voda na

dometima do 800 m, a drugi u namjenskim skupinama koristi oružja velikog kalibra za strateške zadaće.

Taj se doktrinarni pristup izravno odrazio i na uporabu oružja u stvarnim borbenim uvjetima. Puška FR F2 prošla je prvu pravu provjeru u pustinjским uvjetima Zaljevskog rata. Punu taktičku vrijednost potvrdila je tijekom sukoba na prostoru bivše Jugoslavije, gdje su je francuski pripadnici mirovnih snaga koristili u urbanim protusnajperskim djelovanjima. U Afganistanu, u surovim planinskim uvjetima područja Kapisa, domet tog streljiva doveden je do krajnjih granica. Francuski odgovor bilo je taktičko kombiniranje naoružanja unutar borbenih skupina, spajajući FR F2 za srednje domete s teškim snajperskim puškama PGM Hécate II kalibra 12,7 mm. Tijekom operacije Serval u Maliju oružje se pokazalo iznimnim. Dok su osjetljiviji poluautomatski sustavi zbog prašine često imali zastoje, robusna mehanika FR F2 i toplinska košuljica pokazale su se nadmoćnim na saharskim temperaturama.

NASLJEĐE I SMJENA GENERACIJA

Nakon više od tri desetljeća uporabe, FR F2 počinje 2018. ustupati mjesto nasljednici, belgijskoj puški FN SCAR-H PR. Taj je korak označio prelazak na poluautomatsku osnovu i priznavanje potrebe za većom vatrenom moći u asimetričnim sukobima. Ipak, *umirovljenje* modela FR F2 ne umanjuje njegovu važnost kao vrhunskog dostignuća francuskog oružarstva. Mehanizam iz tridesetih godina prošlog stoljeća primjenom suvremenih balističkih i termodinamičkih rješenja pretvoren je u oružje koje je desetljećima bilo učinkovito na bojištu, što je jasna potvrda kvalitete same konstrukcije.

Spajanjem izdržljive mehanike s cijevi svjetske klase, naprednim upravljanjem toplinom i boljom prilagođenošću strijelcu, stvoren je sustav koji je tehnološki bio ispred svojeg vremena. Od djelovanja u Loyadi pa do Afganistana, puške FR F1 i F2 bile su simbol francuske vojne samostalnosti i dokaz da preciznost proizlazi iz razumijevanja balistike i stvarnih potreba pješaka na terenu jednako koliko i iz same tehnologije. Ostat će zapamćene kao pouzdana borbeni sredstva u rukama tisuća neimenovanih vojnika.

(Kraj podlistka)

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE FR F1 I FR F2

Značajka	FR F1	FR F2
Kalibar	7,5 x 54 mm MAS	7,62 x 51 mm NATO (.308 Win)
Proizvođač	MAS (Saint-Étienne)	GIAT Industries
Način rada	puška s ručnim zatvaračem (okretno-čepni)	puška s ručnim zatvaračem (okretno-čepni), zabavljanje odostraga
Ukupna duljina (mm)	1138	1200
Duljina cijevi (mm)	552 (4 žlijeba)	600 / 650 (3 žlijeba, stožasti profil)
Masa praznog oružja (kg)	5,2	5,3
Kapacitet spremnika (broj metaka)	10 (odvojivi)	10 (odvojivi, čelični, bočna poluga za otpuštanje)
Početna brzina zrna (m/s)	~ 852	~ 820
Učinkoviti domet (m)	600 – 800	600 – 800+
Optički ciljnik	APX L806 (3,85 x)	SCROME J8 (8 x 40), SAGEM Sword
Posebnosti	drveni kundak, dvonožac na potkundaku	toplinska košuljica, ovješeni dvonožac, smanjen infracrveni odraz

REPORTAŽA

Hrvatska je na Mediteranskim igrama održanim nedavno u Tarantu osvojila čak 39 medalja. Time je srušila rekord s igara u Francuskoj 1993. godine, kad ih je osvojila 34

REKORDAN BR

Hrvatski sportaši ponovno pišu povijest. Njih 111 nastupilo je na XX. Mediteranskim igrama, održanim od 21. kolovoza do 3. rujna u Tarantu, gradu na jugu Italije, u regiji Apuliji. Sudjelovalo je 26 zemalja, čije je boje branilo 3854 natjecatelja. Hrvatska je osvojila rekordnih 39 medalja. Zanimljivo je da je dosad najviše medalja, ukupno 34, osvojila na svojem prvom samostalnom nastupu na Mediteranskim igrama, 1993. u francuskoj regiji Languedoc-Roussillon.

Ove su godine hrvatski sportaši osvojili šest zlatnih, 18 srebrnih i 15 brončanih medalja. Važno je spomenuti da čak četiri zlata dolaze iz borilačkih sportova. Na Igrama su nastupili i ugovorni pričuvnici Hrvatske vojske, koji su osvojili čak 13 od 39 medalja. Tri zlata, četiri srebra i šest bronci izniman je rezultat, kojim se Hrvatska vojska može ponositi.

IMPRESIVAN USPJEH

Ivan Huklek, legendarni Hulk, osvojio je u hrvanju grčko-rimskim stilom zlato u kategoriji do 87 kilograma i time maestralno došao do još jedne velike pobjede u karijeri. Plivač Toni Dragoja bio je najbrži na 100 metara slobodnim stilom. Potvrdio je time

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
HOO/Slobodan Kadić

da nedavni rezultati hrvatske plivačke reprezentacije nisu bili slučajni. Boksačica Sara Beram osvojila je zlato u velter kategoriji, odnosno do 65 kilograma, pokazavši još jednom kako Hrvatska i u ženskoj konkurenciji ima itekako jake adute. Atletičarka Nina Vuković pobijedila je u utrci na 800 metara. Džudašica Ana Viktorija Puljiz pobijedila je u kategoriji do 57, a Helena Vuković do 78 kilograma. Hrvatski sportaši, zahvaljujući svojem radu i talentu, zasluženo su se našli u samom vrhu među zemljama Mediterana. Bilo je i onih kojima je zlato izmaknulo na zadnjoj prepreci, ali i njihove medalje jednako sjaje.

Josip Teskera u kategoriji do 58 kilograma, Sofija Hinić u kategoriji do 49 kilograma te Ivan Šapina u kategoriji iznad 80 kilograma bili su srebrni u taekwondou. U borilačkim sportovima srebrom su se okitili i hrvač Antonio Kamenjašević u kategoriji do 77 kilograma te karataši Boran Berak u kategoriji do 67 kilograma i Anđelo Kvesić u kategoriji iznad 84 kilograma.

Kanuistica Vanessa Tot bila je srebrna u utrci C-1 na 200 metara, dok su u plivanju srebro izborili Ana Blažević na 200 metara prsno i Vili Sivec na 100 metara slobodnim stilom. Izvrstan nastup imala je i bočarska reprezentacija: Duje Pirić i Luka Žure osvojili su srebro u muškim parovima (raffa); Neda Čorić i Ana Juginović u ženskim parovima (raffa); dok su Ana Juginović i Luka Žure osvojili srebro i pojedinačno u istoj disciplini. Marino Miličević bio je srebrni u brzinskom izbijanju (lyonnaise).

Aria Dinata osvojio je srebro u badmintonu u pojedinačnoj konkurenciji; Miran Maričić u streljaštvu u disciplini 10 metara zračna puška; Filip Pravdica u skoku u dalj; veslači Goran Mahmutović i Josipa Jurković u mješovitom dvojcu na parice. Osvajači brončanih medalja bili su jednako impresivni.

OJ MEDALJA

U borilačkim vještinama treće su mjesto izborili: taekwondoši Marko Golubić u kategoriji do 68 kilograma i Leon Hrgota u kategoriji do 80 kilograma; boksač Marko Petrović u su-

perteškoj kategoriji; karatašica Ema Sgardelli u kategoriji do 50 kilograma; džudašice Iva Oberan u kategoriji do 63 kilograma i Lara Cvjetko u kategoriji do 70 kilograma. Plivači su također dali velik doprinos: Nikola Miljenić bio je brončani na 50 metara leđno, Filip Mujan na 200 metara prsno, a Luka Cvetko na 50 metara slobodnim stilom. U plivanju s perajama bronzu su osvojili Filip Strikinać i Dora Bassi, oboje u utrci na 100 metara površinskim stilom. Atletski dio tima izborio je četiri bronce: Matija Gregurić u bacanju kladiva, Marino Bloudek u utrci na 800 metara, Sara Kolak u bacanju koplja te Matea Parlov Koštro u maratonu.

Neki od osvajača medalja podijelili su s *Hrvatskim vojnikom* dojmove iz Taranta.

ULAZAK U BORBU S VIŠE ŽARA HELENA VUKOVIĆ

Na Mediteranskim igrama u Tarantu osvojila sam zlatnu medalju u džudu, u kategoriji iznad 78 kilograma. Imala sam tri borbe. U četvrtfinalu sam se susrela sa Slovenkom s kojom često radim na pripremama. U polufinalu sam se susrela s neugodnom Francuskinjom, koja je dosta veća od mene, ali u borbu sam ušla taktički vrlo spremno. Nakon nekog vremena, dobrom tranzicijom i prelaskom u parter, uspjela sam borbu završiti gušenjem i tako izboriti finale. U finalu sam se susrela s dobro poznatom Talijankom, od koje sam izgubila u lipnju u Mongoliji. Zbog toga sam u tu borbu ušla s puno više žara i još većom željom za pobjedom. Nakon otprilike dvije minute uspjela sam je baciti i završiti borbu u svoju korist te osvojiti zlatnu medalju.

Jako me veseli ova pobjeda jer mi je ovo bio prvi turnir nakon ljetne stanke. Nadam se da je ovo dobar pokazatelj

REPORTAŽA

Helena Vuković

za nastavak sezone i da će mi ova medalja biti dodatni vjetar u leđa za nadolazeća natjecanja, prije svega Svjetsko prvenstvo i Masters, koji se održava u prosincu.

IZNIMNO JAKA KONKURENCIJA FILIP PRAVDICA

Dojmovi iz Taranta iznimno su pozitivni. Svako je natjecanje posebno kad ga završiš s medaljom, ali ovdje bih posebno istaknuo odličnu organizaciju. Bili smo smješteni u vojarni, što je za mene bilo potpuno novo

Filip Pravdica

Matea Parlov Koštro

iskustvo. Prvi sam put u životu vidio nosače zrakoplova, a cijeli je taj vojni kompleks bio organiziran na zaista visokoj razini. Cijelo vrijeme smo se osjećali sigurno i imali smo odlične uvjete.

Posebno bih izdvojio i spavanje na kruzeru, što je bilo fenomenalno. Osim samog smještaja, to je pridonijelo i zajedništvu reprezentacije. Na kraju svakog dana bilo je druženje reprezentacije, pljesak za osvajače medalja te uručenje priznanja. Sve je bilo stvarno na visokoj razini – od organizacije i uvjeta do hrane i atmosfere. Maksimalne pohvale i nama kao reprezentaciji i organizatorima.

Što se tiče atletskog dijela, konkurencija je bila iznimno jaka. Čak je 26 zemalja bilo unutar kvalifikacijske kvote, a pravo nastupa imalo je samo deset najboljih skakača prema rezultatima. Dakle, sama činjenica da si nastupio značila je da si prošao vrlo ozbiljnu selekciju. Razina natjecanja bila je praktički na razini Europskog prvenstva.

Grk Miltiadis Tentoglou ove je godine skočio 8,66 metara, ali nije nastupio na Igrama. To mi je malo žao jer je s njim uvijek

PRIČUVNICI KOJI SU OSVOJILI MEDALJE

ZLATO:

Sara Beram (boks), Ana Viktorija Puljiz (džudo) i Helena Vuković (džudo).

SREBRO:

Antonio Kamenjašević (hrvanje), Vanessa Tot (kajak/kanu), Filip Pravdica (atletika) i Ivan Šapina (taekwondo).

BRONCA:

Marko Golubić (taekwondo), Nikola Miljenić (plivanje), Iva Oberan (džudo), Lara Cvjetko (džudo), Sara Kolak (atletika) i Matea Parlov Koštro (atletika).

fenomenalno skakati. Kad on skače, povuče cijelu skupinu i svi nekako nastupamo bolje. Ali, neovisno o tome, zadovoljan sam svojim nastupom. Vjetar je bio nešto jači nego što bih želio, ali pokazao sam kontinuitet koji imam praktički cijelu sezonu. Sve u svemu, mogu biti jako zadovoljan.

TAKTIČKO SAVRŠENSTVO MATEA PARLOV KOŠTRO

Jako sam zadovoljna utrkom na Mediteranskim igrama i osvojenom brončanom medaljom. Sad konačno mogu reći da sam se nakon poroda vratila na pravi put. Utrka je bila zaista teška. Vremenski uvjeti bili su zahtjevni, uz visoku

temperaturu i visok postotak vlage u zraku. Konkurencija je bila jaka, došle su sve najbolje cure, a i sama trasa bila je iznimno zahtjevna – staza je bila dosta valovita i s puno okreta.

Mislim da sam utrku prošla gotovo savršeno taktički. U prvom dijelu držala sam se druge skupine, a kako je utrka odmicala, postupno sam napredovala prema naprijed. Na kraju sam uspjela doći do bronce, što me jako veseli. Čeka me još jako puno posla do kraja godine. Ovom prilikom želim bih zahvaliti Ministarstvu obrane i Hrvatskoj vojsci na podršci koju pružaju, ne samo meni nego i drugim vrhunskim hrvatskim sportašima.

MEDITERANSKE IGRE

Mediteranske igre višenacionalno su natjecanje, koje okuplja brojne vrhunske sportaše s tri kontinenta – Europe, Azije i Afrike. Zbog opsega, ceremonija i primjene olimpijskih pravila, često ih nazivaju i Malim Olimpijskim igrama. Natjecanjem upravlja neovisno krovno tijelo – Međunarodni odbor Mediteranskih igara (*Comité International des Jeux Méditerranéens* – CIJM), koje djeluje pod pokroviteljstvom Međunarodnog olimpijskog odbora. CIJM danas okuplja 26 nacionalnih olimpijskih odbora te odlučuje o domaćinstvima, sportskim disciplinama i razvoju samih igara.

Hrvatska je 1993. prvi put nastupila na Mediteranskim igrama samostalno, pod vlastitom zastavom. Naši natjecatelji ostvaruju na Igrama izvrsne rezultate, pri čemu su borbilački sportovi u samom vrhu po broju medalja.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232 od 5. svibnja 2025., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu NATO-ovih dužnosti

1. Branch Head (Country Engagement), OF-5, Partnership Directorate, Military Cooperation Division, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

2. stožerni časnik za nadzor zračnog prostora (Air Surveillance), OF-3, Combined Air Operations Centre (CAOC), Torrejón, Kraljevina Španjolska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

3. Watchkeeper, OR-8, Operations Directorate, J3 Division, JFC Napulj, Talijanska Republika

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3322
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

4. stožerni časnik (Plans and Policy Advisor), OF-4, NATO Ured za vezu, Beograd, Republika Srbija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

5. stožerni časnik (Air Policing), OF-3, Operations Directorate, Operations Centre, HQ Allied Air Command Ramstein, Savezna Republika Njemačka

Uvjeti:

- rod: ratno zrakoplovstvo
- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- iskustvo rada u području Air Policinga
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

6. Surveillance Controller TGGs Crew 1, OF-2, Operations Wing, ISR Squadron, NATO Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Force (NISRF), ZB Sigonella, Catania, Talijanska Republika

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

7. stožerni časnik – analitičar operacija u kibernetičkom prostoru (Cyberspace Operations Analyst), OF-3, Cyberspace Directorate, SHAPE, Mons, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2027. na razdoblje do četiri godine.

8. stožerni časnik (Movement and Transportation), OF-3, Multinational Division North East (MND NE), Elbląg, Republika Poljska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET

- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

9. stožerni časnik (RSN Control), OF-2, J4 Division, Joint Support and Enabling Command (JSEC), Ulm, SR Njemačka

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

10. stožerni časnik (Training Coordination and eLearning), OF-3/OF-4, NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence (CCD COE), Tallinn, Republika Estonija

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: srpanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

11. stožerni časnik (Exercises), G7, OF-3, Headquarters Multinational Corps South East (HQ MNC SE), Sibiu, Rumunjska

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 2222
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2027. na razdoblje do četiri godine.

12. stožerni časnik / čelnik planskog tima – S01 G35 Plans B, OF-4, HQ Allied Rapid Reaction Corps (ARRC), Innsworth, Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2027. na razdoblje do četiri godine.

13. stožerni časnik (Enduring Operations Team 1), OF-3, J3 Division, HQ JFC Napulj, Lago Patria, Talijanska Republika

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: kolovoz 2027. na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stanciceva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.) i Odluke o osnivanju Povjerenstva za utvrđivanje prijedloga izbora kandidata za popunu slobodnih ustrojbenih mjesta na temelju internog oglasa i javnog natječaja, KLASA: 023-03/22-03/1, URBROJ: 512-01-22-531 od 1. srpnja 2022., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu radnog mjesta u Glavnom tajništvu, Sektoru za pripremu akata i opće poslove, Službi za izradu i usklađenje akata

1. VIŠI SAVJETNIK, 1 izvršitelj

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: brigadir
- ustrojbeni VSSp: D01PC63
- posebna vojna znanja.

– Mjesto službe: Zagreb.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati mogu dostaviti na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Stanciceva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 15 dana od dana objave oglasa u Hrvatskom vojniku.

HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"

TEKST
Ivan Šurbek**FOTO**
Stefan Španić / HVU,
Tomislav Brandt,
privatna arhiva Sare Beram

TRIJUMF SPORTSKOG, VOJNIČKOG I ZNANSTVENOG DUHA

Sara Beram, ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske i predavačica na Sveučilištu obrane i sigurnosti, ostvarila je na XX. Mediteranskim igrama, održanim od 21. kolovoza do 3. rujna u talijanskom gradu Tarantu, povijesni uspjeh osvojivši zlatnu medalju u boks

Uz taktičko vodstvo trenera brigadira dr. sc. Damira Stručića, zamjenika zapovjednika HVU-a "Dr. Franjo Tuđman", Sara Beram dokazala je kako se na najvišoj razini spajaju vrhunski sport, vojna služba i akademski rad.

Ugovorna pričuvnica Hrvatske vojske i predavačica na Sveučilištu obrane i sigurnosti osvojila je zlato u boks u Mediteranskim igrama. Ponovno je tako dokazala svoju izvrsnost u ringu. Brilljantnim nastupima puni novinske stupce te predstavlja hrvatski sport i Hrvatsku vojsku u najboljem svjetlu. Hrvatska je u Tarantu osvojila ukupno 39 medalja: šest zlatnih, 18 srebrnih i 15 brončanih. Dosadašnji rekord u broju medalja s Mediteranskih igara iznosio je 34.

HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"

Sara Beram pobijedila je u kategoriji do 65 kilograma u finalu Turkinju Semu Çalişkan na bodove, jednoglasnom odlukom svih pet sudaca. Iako su hrvatski sportaši na Igrama ostvarili iznimne uspjehe, u ovom ćemo se članku posvetiti upravo Sari Beram i njezinu putu do vrha. Zajedno sa Sarom na Igrama je boravio i brigadir Damir Stručić, njezin dugogodišnji trener i velika podrška. Sara Beram i brigadir Stručić u razgovoru za *Hrvatski vojnik* osvrnuli su se na netom završene Mediteranske igre te podijelili dojmove o samom natjecanju, pripremama, gradu domaćinu i organizaciji. Otkrili su nam što im je bilo najstresnije, što najzahtjevnije, ali i najzabavnije na tom velikom natjecanju.

BORAVAK NA KRUZERU I ORGANIZACIJSKI IZAZOVI

Iskustvo boravka na Igrama bilo je nevakadašnje. Cjelokupna delegacija Igra bila je smještena na kruzaru usidrenom na prostoru vojne pomorske baze. Takav je ambijent jamčio maksimalnu sigurnost pod vojnim nadzorom, ali istodobno je donosio i specifične izazove zbog boravka tisuća sportaša na jednom mjestu. Sara Beram opisala je kako je izgledao život u tako dinamičnom okruženju te kako su se hrvatski sportaši nosili s atmosferom na brodu. "Ovo su naše druge zajedničke velike igre, nakon Europskih igara u Krakovu, gdje smo zauzeli peto mjesto, a sad smo u Tarantu uzeli zlato. Imamo iskustvo boravka na velikim natjecanjima pa nam to nije bilo ništa novo. Na Igre smo otišli potpuno spremni. Bili smo smješteni na kruzaru, na kojem je boravilo sveukupno oko 4000 ljudi, što je možda nezgodno kad je toliko različitih nacija na jednom mjestu. Sigurnost je bila na vrhunskoj razini jer smo bili u vojnoj bazi i stalno su nas pregledavali. Što se tiče naše hrvatske delegacije od 111 sportaša, hrabрили su nas na mečevima i dali nevjerojatnu potporu u finalu, što nas je zaista iznenadilo. Ipak, imamo tu boljku da u zajedničkim prostorima nismo dovoljno ujedinjeni pa bi brigadir Stručić znao reagirati i pitati ljude u liftu zašto se međusobno ne pozdravljaju", rekla je Sara. Izazovi organizacije nisu se odnosili samo na smještaj već i na transport te

Mnogi principi organizacije i menadžmenta potječu upravo iz vojnih sustava pa bih našim savezima i Olimpijskom odboru preporučio da u tom dijelu malo više pogledaju kako funkcioniraju Ministarstvo obrane i Oružane snage

Damir prije svakog velikog natjecanja isprinta doslovno cijeli priručnik ili knjigu o protivnicama... Ponekad me i naživcira koliko duboko ulazi u detalje i koliko moramo razgovarati o tome, ali u ringu se pokazalo da upravo ta priča čini ključnu razliku

logistiku grada domaćina. Brigadir Damir Stručić povukao je paralelu između sportskih saveza i vojnog sustava te naglasio što bi civilni sport mogao naučiti od Ministarstva obrane. "Mnogi principi organizacije i menadžmenta potječu upravo iz vojnih sustava pa bih našim savezima i Olimpijskom odboru preporučio da u tom dijelu malo više pogledaju kako funkcioniraju Ministarstvo obrane i Oružane snage. Vidjeli smo da članovi drugih reprezentacija zajedno ručaju, zajedno dolaze na aerodrom, zajedno ulaze u autobus i djeluju kao jedna cjelina, dok kod nas još uvijek prečesto svatko ide na svoju stranu. Koliko smo doznali, čovjek koji je imao važnu ulogu u organizaciji Igara preminuo je otprilike pola godine prije njihova početka, što je sigurno bio velik gubitak za cijeli organizacijski tim i otežalo je završne pripreme. Na početku Igara zato se osjećalo da u pojedinim segmentima organizacija još nije potpuno posložena. Imali smo, primjerice, otkazivanja autobusa i blokade prometnica

zbog biciklističke utrke i maratona, pa su pojedini natjecatelji kasnili na mečeve. Za boksače, koji ujutro idu na vagu i praktički u minutu tempiraju obroke, odmor i zagrijavanje, kašnjenje od sat ili dva može biti itekako važno. S druge strane, smještaj i hrana na kruzeru s pet zvijezda bili su fantastični. Ponuda je bila vrhunska i prilagođena sportašima, bez viška soli i masnoća, pa smo na kraju čak i mi treneri smršavjeli”, dodaje.

EGZISTENCIJALNI PRITISAK, BORBA SA SUCIMA I POVIJESNI REZULTAT

Natjecanje na vrhunskoj razini donosi golemo psihičko opterećenje, posebno kad ishod meča izravno utječe na nastavak sportske karijere i financijsku stabilnost. Brigadir Stručić naglasio je povijesnu težinu ove zlatne medalje i podsjetio na sve nepravde s kojima su se morali suočavati na prethodnim natjecanjima.

Niti jedno veliko ime hrvatskog boksa od neovisnosti nije uspjelo uzeti zlatnu medalju na Mediteranskim igrama, pa je ova Sarina medalja ušla u povijest... U sportu, kao i u ratu, moraš u dušu poznavati protivnika, vlastite snage i način realizacije planiranog

“Niti jedno veliko ime hrvatskog boksa od neovisnosti: od Šivilije, braće Filipi, Đipala, Palića i Drviša do Mirka Filipovića, nije uspjelo uzeti zlatnu medalju na Mediteranskim igrama, pa je ova Sarina medalja ušla u povijest. Pred očima svjetske javnosti, u borbama za europske medalje i kvalifikacije za Olimpijske igre, tri puta su je suci zakinuli na velikim natjecanjima, ali mi smo u Taranto išli s jasnom operativnom zapovijedi i matematičkom računicom. U sportu, kao i u ratu, moraš u dušu poznavati protivnika, vlastite snage i način realizacije planiranog. Znao sam da Sara kvalitetom vrijedi za zlato i procijenio sam da ćemo, ako nas zaobiđu ozljede te suđenje bude korektno, sve tri borbe dobiti s čistih 5 : 0. Na kraju se upravo to i dogodilo”, ističe Stručić.

Za Saru Beram ove Mediteranske igre nisu bile samo borba za medalju već i presudna utrka s vremenom za očuvanje vrhunske sportske kategorizacije. Otkrila nam je s kakvim se teškim psihičkim teretom nosila uoči odlaska u Italiju te koliko joj je značila trenerova podrška.

“Na Igre sam otišla pod velikim pritiskom jer mi je istjecala prva kategorizacija Hrvatskog olimpijskog odbora, o kojoj mi ovisi cjelokupna financijska potpora. Kad dvije godine ne možete potvrditi rezultat zbog sudačkih nepravdi ili ozljede na Svjetskom prvenstvu, u podsvijesti vam se pojavi nervoza. Zato sam se i zaposlila na fakultetu da ne bih ovisila samo o sportu i ostala na nuli ako se sutra ozlijedim na treningu. Prva kategorija mi je izmaknula, ali sam osvajanjem zlata potvrdila drugu kategoriju na sljedeće dvije godine pa sam konačno mirna. Zbog tog stresa nakon natjecanja ukočio mi se vrat, a pritisak se vidio već u prvoj rundi prvog meča, u koju sam ušla kruta i bez prave brzine, no uz Damirovu vjeru u mene uspjeli smo probiti led i doći do samog vrha”, naglašava Sara.

TAKTIČKA PRIPREMA, KUBANSKI STIL BOKSANJA I BALETNA PODLOGA

Priprema vrhunskog boksačkog meča na ovoj razini zahtijeva detaljnu analizu suparnika u kojoj se ništa ne prepušta slučaju. Brigadir Stručić opisao je kako je izgledala taktička priprema za finale protiv iskusne turske reprezentativke te slikovito objasnio specifičnosti Sarina stila borbe.

“Već tri godine u analizama biomehanike i taktike protivnika aktivno primjenjujem umjetnu inteligenciju i pripremam detaljne profile za sve borce. Turkinja Sema Çalişkan ima šest europskih i svjetskih medalja, ali bio sam potpuno smiren i rekao sam Sari da će je pobijediti s 5 : 0 ako odradi sve po dogovoru. Promijenili smo gard i prvu rundu odboksali u osnovnom gardu umjesto u kontragardu. Time smo je izbacili iz njezina uobičajenog taktičkog obrasca i u nastavku je sve teže pronalazila Saru čistim udarcima. Sarin boks bazira se na kubanskom stilu, koji je miks Lomačenka i Usika, s golemom potrošnjom energije i radom nogu jer je u mladosti trenirala balet. Ako kompariramo s automobilom, ona za jednaku udaljenost potroši 50 litara goriva, a protivnica 20 pa laicima u trećoj rundi to ponekad može izgledati kao umor, a zapravo je riječ o znatno većem volumenu kretanja i, posljedično, mnogo većoj potrošnji energije”, objašnjava Stručić.

Sarin ulazak u ring i provedba taktičkih zamisli u djelo zahtijevali su potpunu fokusiranost i besprijeorno povjerenje u trenera. Objasnila je koliko joj znači smirenost, staloženost, ali i detaljna analiza te kako je izgledala sama borba u finalu.

“Damir prije svakog velikog natjecanja isprinta doslovno cijeli priručnik ili knjigu o protivnicama, a detaljne analize u Wordu zna mi slati i u dva sata ujutro iz svoje sobe”, govori Sara kroz smijeh. “Ponekad me i nažvircira koliko duboko ulazi u detalje i koliko moramo razgovarati o tome, ali u ringu se pokazalo da upravo ta priča čini ključnu razliku. U finalu sam točno znala što moram napraviti: osvojiti prvu rundu s 5 : 0, u drugoj iskoristiti kretanje i rad prednje ruke, a u trećoj pametno privesti meč kraju bez rizika od ozljede. Turkinja je iznimno zahtjevna i ako protiv nje zastanete, odmah će vas kazniti, pa nisam smjela stati ni kad sam osjećala da mi ponestaje snage. Dala sam 150 posto svojih mogućnosti, poslušala sve taktičke upute i čisto dobila meč”, ističe Sara.

VOJNI PRINCIPI, ZNANOST I NASTAVNI RAD NA HVU-U

Sličnosti između vojne doktrine i vrhunskog sporta prožimaju se kroz sve segmente pripreme, planiranja i izvođenja zadaća. Brigadir Stručić naglašava

Već tri godine u analizama biomehanike i taktike protivnika aktivno primjenjujem umjetnu inteligenciju i pripremam detaljne profile za sve borce... Znao sam da Sara kvalitetom vrijedi za zlato

va kako se povezivanjem znanosti, vojne obuke i kineziologije izgrađuje pobjednički mentalitet unutar Oružanih snaga.

“Boks je jedan od fizički, tehnički i mentalno najzahtjevnijih sportova – svojevrsan ljudski šah u kojem nema mjesta slučajnosti i u kojem se sve više primjenjuju znanstvene spoznaje. Moj pokojni prijatelj Damir Tomljanović Gavran uvijek je naglašavao da vojnik mora biti fizički moćan kako bi bio psihički stabilan, što je najbliži biatlonu, gdje moraš doći pod velikim naporom na streljanu i onda mirno opaliti hitac. Naš ministar obrane Ivan Anušić i načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid iznimno podupiru sport i traže da u sustav uvodimo najsuvremenije znanstvene trendove. Suvremena stručna i vojna literatura o tjelesnoj spremnosti, boričkim vještinama i biomehanici pokazuje koliko se precizno danas analiziraju pokret, sila, brzina i reakcija sportaša i vojnika. Kroz sekcije boričких vještina koje Sara vodi na HVU-u podižemo motoričke sposobnosti naših kadeta i vojnika, dočasnika i časnika, čime izravno pridonosimo njihovoj tjelesnoj spremnosti, otpornosti na stres i sposobnosti djelovanja pod opterećenjem”, naglašava Stručić.

Sara Beram radom na Hrvatskom vojnom učilištu spaja tri iznimno zahtjevna životna poziva – znanstveni, vojni i sportski. Opisala je kako izgleda njezin svakodnevni ritam te kakve reakcije doživljava u radnoj okolini.

“Moj je svakodnevni ritam čista vojna struktura – kao predavačica na Sveučilištu obrane i sigurnosti, doktorandica na Kineziološkom fakultetu i vrhunska sportašica nemam nimalo praznog hoda. Moj je dan isplaniran gotovo u minutu. Živim iznimno disciplinirano, ponekad gotovo spartanski, ali takav način života volim i ne bih ga mijenjala. Podrška koju imam na HVU-u neusporediva je s bilo čime u mojoj četrnaestogodišnjoj sportskoj karijeri jer ljudi u vojsci razumiju što znače red, rad i odricanje. Fasciniralo me je i iznenadilo kad su mi nakon povratka s Igara u menzi prilazili kolege s kojima sam na ‘bok-bok’ da mi čestitaju i zagrlje me, pa im rado složim i

HVU "DR. FRANJO TUĐMAN"

programe treninga kad žele napraviti nešto za svoje zdravlje", kaže Sara.

PODRŠKA MLAĐIM NARAŠTAJIMA I MOTIVACIJA KADETA

Utjecaj vrhunskih sportaša na odgoj i obuku mladih časnika i kadeta na Hrvatskom vojnom učilištu iznimno je važan za izgradnju autoriteta i discipline. Brigadir Stručić podsjetio je koliko je važno imati živog uzora unutar vojne ustanove.

"Hrvatsko vojno učilište je kovačnica znanja i jako je važno da se mladi ljudi poistovjećuju s vrhunskim pojedincima. Sara je uzor ne samo polaznicima nego i djelatnicima jer im u svoje slobodno vrijeme, potpuno besplatno, pokazuje kako vježbati. Vidim ljude u teretani i na trkalištu koji su dobili novu motivaciju nakon što im je ona dala savjet i pokazala vježbe. Za kadete je odgojna komponenta ključna, a prisutnost vrhunske sportašice izravno ih potiče na podizanje vlastitih sposobnosti", ističe.

U nastavku razgovora brigadir Stručić i Sara Beram dotaknuli su se i šireg konteksta boksa u Hrvatskoj. Osvrnuli su se na nedavni uspjeh Filipa Hrgovića: osvajanje naslova svjetskog prvaka u superteškoj kategoriji po IBF verziji. Sara Beram stručno je analizirala Hrgovićevu borbu i taktičke postavke njegova tima.

"Iznimno mi je drago što je Filip Hrgović postao svjetski prvak jer stvarno nije imao pravu podršku domaće javnosti i boksačkih krugova tijekom karijere. Što se tiče superteškaša, u usporedbi s Kličkom ili Usikom, Hrgović možda nema tehniku po mojem ukusu, ali njegov je tim fantastično iskoristio njegove prednosti. Tim je točno znao da 21 godinu star protivnik nema ni približno iskustvo kakvo je Filip izgradio još u VSB ligi prije deset godina, gdje su se boksali mečevi po šest rundi. Itauma u cijeloj karijeri nije odradio više od šest rundi, što je Filipov tim maksimalno iskoristio i na tome mu skidam kapu. Zaista mi je drago zbog njega, čestitam mu, zaslužio je ovaj naslov jer je pokazao koliko vrijedi", dodaje Sara.

Brigadir Stručić nadovezao se na temeljni preduvjet uspjeha u boksačkom ringu te istaknuo ulogu trenera i specifičan karakter koji odlikuje najveće šampione.

BOKSAČKA SEKCIJA NA HRVATSKOM VOJNOM UČILIŠTU

Boks na Hrvatskom vojnom učilištu "Dr. Franjo Tuđman" dio je sportskih aktivnosti kojima se razvijaju fizička spremnost, disciplina i mentalna čvrstoća polaznika. Treninzi obuhvaćaju tehniku boksa, rad na fokuserima i vrećama te, u kontroliranim uvjetima, sparring.

Osim razvoja izdržljivosti, koordinacije i eksplozivnosti, boks zahtijeva koncentraciju, samokontrolu i brzo donošenje odluka pod pritiskom. Upravo zbog toga ta borilačka vještina ima dodatnu vrijednost u vojničkoj obuci – pomaže razvijati sigurnost u sebe, sposobnost suočavanja sa stresom i ustrajnost.

Boksačka sekcija spoj je sporta i vojničkog odgoja, a njezini članovi treniranjem grade osobine koje mogu primijeniti i izvan ringa.

"Hrgović je ostvario osobni uspjeh bez prave podrške institucija, a meni je kao treneru iznimno drago što je uz njega stalno hrvatski trener Jusef Hasani, jedan krasan čovjek, koji je bio uz njega i u pobjedama i u porazima. Ključ Hrgovićeva uspjeha, kao i Sarina, velikim je dijelom u glavi. To su posebni karakteri – ljudi s vlastitim stavom, koji neće samo klimati glavom i koji vjeruju u sebe. Upravo je takav mentalitet jedan od razloga zbog kojih mogu doći do samog svjetskog vrha. Filip je pokazao čvrstinu i uzeo pojas, a nakon svega što je ostvario u karijeri, sad treba prije svega misliti na svoje zdravlje", ističe Stručić.

POGLED PREMA EUROPSKOM PRVENSTVU I ZASLUŽENI ODMOR

Zgusnut raspored i dva velika natjecanja u vrlo malo vremena velik su fizički izazov, na samoj granici ljudskih mogućnosti. Brigadir Stručić objasnio je kako planiraju privesti sezonu kraju te što očekuju od budućih natjecanja.

"Sara je osvajanjem zlata na Mediteranskim igrama napravila povijesni rezultat za hrvatski boks te osigurala svoj financijski i sportski mir. Želja nam je uzeti medalju i na Europskom prvenstvu, koje nas čeka za dva tjedna, ako nas zdravlje posluži. Nakon toga radit ćemo planove za iduću godinu. Imati dva vrhunca forme u samo dva tjedna nešto je što teoretičari sportskog treninga u pravilu ne preporučuju, ali mi smo pokazali da možemo funkcionirati i na toj razini", ističe. Za sam kraj, Sara Beram uz osmijeh se osvrnula na ekstremne napore kroz koje prolazi. Istaknula je da na novo natjecanje putuje potpuno rasterećena i ponosna na sve ostvareno pod zastavom Hrvatske i Hrvatske vojske.

"U šali često kažem da smo mi zapravo pravi mađioničari kad uspijevamo spojiti dva ovakva natjecanja u dva tjedna! Zbog tog stresa i napora trenutačno moram odlaziti fizijatrima na terapije jer tijelo zapamti svaki grč i udarac. Ipak, na Europsko prvenstvo idemo potpuno rasterećeni s osiguranim zlatom, spremni dati sve od sebe u ringu i nadam se da ćemo se ponovno vratiti s novim odličjem u Hrvatsku", zaključuje.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

MI NE SVIRAMO DA BISMO ŽIVJELI, NEGO ŽIVIMO DA BISMO SVIRALI

Parni valjak jedan je od najdugovječnijih bendova u povijesti hrvatske *pop* i *rock* glazbe. Uz njegove su antologijske pjesme odrastale generacije, a uloga na domaćoj sceni toliko je velika da ju je teško sažeti u nekoliko rečenica

Husein Hasaneftendić-Hus osnivač je Parnog valjka, primarni autor i vizionar benda, iz čijeg su pera izišle uspješnice koje već desetljećima nose čistu emociju. U razgovoru za *Hrvatski vojnik* istaknuo je prijelomne trenutke te bogate karijere. Glas neponovljivog Akija Rahimovskog na savršen je način oživljavao Husove stihove i melodije, dajući im ono što nadilazi vrijeme. Hus se prisjetio pjesama koje su obilježile Domovinski rat i vremena kad je od pet odsviranih koncerata samo jedan bio za golu egzistenciju, dok su preostala četiri išla za potrebe onih koji su se borili za vlastiti opstanak i slobodu domovine. Razgovarali smo i o povijesti benda, brojnim anegdotama te novom poglavlju, u koje je Parni valjak ušao s pjevačem Igorom Drvenkarom – poglavlju u kojem je bend potvrdio svoju veličinu osvajanjem Porina za album godine te rasprodanim arenama.

KEKEC JE SLOBODAN, RED JE NA NAS: METAFORA KAO UMJETNOST OTPORA

Povod za razgovor bile su pjesme nastale početkom devedesetih godina, u trenucima kad se stvarala hrvatska država i kad se vodio rat za njezinu obranu. Hus se prisjeća vremena kad je stvorio skladbe kojima

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
Dario Njavro,
Domagoj Kunić,
Igor Cecelja,
Saša Huzjak

se želio izraziti drugačije i suptilnije od uobičajenog glazbenog obrasca. Kao i mnogi umjetnici, kroz stihove je tražio put kojim će doprijeti do srca slušatelja.

Malo je tadašnjih pjesama nastalo doslovno iz jednog neponovljivog trenutka kao, primjerice, *Kekec je slobodan, red je na nas*. Nije ju iznjedrio dugotrajan rad u studiju, nego jedna večer na turneji u Sloveniji, kad je vijest s druge strane pozornice u sekundi promijenila raspoloženje cijele dvorane. Hus je gledao ljude kako se vesele i shvatio da je to slika koju mora trajno zabilježiti u stihovima.

"Svirali smo u Sloveniji, u jednom klubu, i u nekom nam je trenutku prišao diskdžokej te nas zamolio za kratku pauzu kako bi nešto objavio. Ta je objava glasila da se posljednji konvoj Jugoslavenske narodne armije upravo ukrcao u Kopru na brodove i napustio Sloveniju. Bili su to posljednji ostaci te vojske i naravno

Od pet svirki samo bi jedna bila da zaradimo za vlastiti život i preživljavanje, a četiri su bile čisto dobrotvorne. Sviralo se općenito manje u odnosu na mirnodopska vremena

da je u dvorani istog časa nastalo opće slavlje. Meni je taj trenutak bio izravna inspiracija. Svi mi znamo što lik Kekeca predstavlja u simbolici, pa je taj zločesti Bedanec u mojoj viziji bio JNA koju su očistili. Ta je ideja neko vrijeme sazrijevala u meni, a onda sam je pretvorio u pjesmu”, prisjeća se Hus. Iz te je večeri ostao i detalj koji danas zvuči kao usputna crtica, a zapravo je označio početak jedne važne suradnje. Gitarist Marijan Brkić-Brk još nije bio formalni član benda, ali bio je dio ekipe koja je stvarala tu pjesmu.

“Marijan se u to vrijeme vratio u Zagreb s Hvara, nakon što je otišao iz Prljavog kazališta. Došao je u studio i pomagao nam, snimio je *slide* gitaru i zapravo bio u ekipi koja je tu pjesmu iznjedrila. Još nije bio službeno član benda, ali to je bio sam početak naše dugogodišnje suradnje”, kaže.

Ono što Husa i danas posebno zanima vezano uz tu pjesmu jest izbor jezika kojim je odlučio progovoriti. U vremenu kad su domoljubne pjesme uglavnom išle izravno, s jasnim i nedvosmislenim porukama, on je posegnuo za metaforom, svjestan rizika da ga šira publika možda neće odmah shvatiti. “Ona tipična budnica, *hajmo svi za Hrvatsku*, meni je u tom trenutku djelovala već malo potrošeno iako se podrazumijevalo o čemu se radi. Činilo mi se da je metafora znatno suptilniji način da se kaže ista stvar. Nije ta pjesma, samom činjenicom što je bila metaforična, odjeknula direktno

kao neke druge koje su išle *u glavu*. Ali metafora je zapravo prava umjetnost izražavanja. Volim metafore i tek kad ih ljudi s vremenom prepoznaju i shvate njihovo dublje značenje, one dobiju svoju pravu, veliku težinu”, zaključuje Hus.

POVRATAK RATNIKA NOSI SVE PRIČE ONIH KOJI SU SE VRATILI – I ONIH KOJI NISU

Dok je *Kekec* nastao iz jedne konkretne večeri i radosti, *Povratak ratnika* nastajao je godinama, iz susreta s ljudima čije su se sudbine nakon odlaska na ratište zauvijek promijenile.

“Ima jedna pjesma na koju sam izrazito ponosan, a koja nosi ratnu tematiku – to je *Povratak ratnika*. Ponosan sam na nju zato što je izišla iz nečeg iznimno dubokog i emotivnog. Skupio sam u njoj priče vrlo bliskih ljudi koji su osjetili ratište pa se vratili u normalan život, ali i nekih koji se, nažalost, nikad nisu vratili. Nešto se u meni u jednom trenutku akumuliralo i proizvelo jaku emociju iz koje je ta pjesma jednostavno morala izići”, govori Hus.

Priču o čovjeku koji je prošao kroz krv, patnju, strah i nesigurnost bojišnice odlučio je ne ispričati kroz opis same borbe, nego kroz intimni susret dvoje ljudi i povratak u toplinu doma. To je priča o ratniku koji se vraća ženi i izgovara predivne stihove: *Daj, poljubi me, daj poljubi usnama mi svojim liječi rane sve...*

“Puno takvih priča čovjek skupi slušajući te znajući sudbine ljudi oko sebe. Nevjerojatno je da u samo nekoliko stihova možeš prenijeti cijeli jedan životni smisao. Ali u glazbi se događaju i situacije kad publika nešto pogrešno shvati. Najbolji je primjer *Born in the U.S.A.* Brucea Springsteena – koliko je ta izrazito kritična i antiratna pjesma u javnosti doživljena kao banalan domoljubni usklik! Zato s riječima uvijek treba biti oprezan. A što se tiče rata i svih tih emocija, mogu samo reći jedno: neka se nikad više ne ponove razlozi za nastanak takvih pjesama”, ističe Hus.

DEVEDESETIH JE OD PET SVIRKI SAMO JEDNA BILA ZA KRUH – OSTALE SU BILE ZA DRUGE

Kad se razgovor vrati na ratne godine u Hrvatskoj, Hus ne govori o gradnji karijere, nego o matematici koja je tad upravljala radom Parnog valjka. Ta je računica bila jednostavna, ali i iznimno plemenita: većinu nastupa bend nije odrađivao za vlastiti džep.

“Od pet svirki samo bi jedna bila da zaradimo za vlastiti život i preživljavanje, a četiri su bile čisto dobrotvorne. Sviralo se općenito manje u odnosu na mirnodopska vremena, ali u tom ukupnom broju nastupa velika je većina išla za prikupljanje pomoći – bilo za izbjeglice,

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Pjesme koje su obilježile Domovinski rat

imale su važnu i višeslojnu ulogu u hrvatskom društvu. One nisu bile samo glazba nego snažno sredstvo otpora, identiteta i zajedništva. Neke su od njihovih glavnih uloga bile:

Jačanje nacionalnog identiteta i zajedništva

U ratnim okolnostima pjesme su pomagale ljudima da se osjećaju povezano – bez obzira na to jesu li bili na bojištu, u izbjeglištvu ili kod kuće. One su učvršćivale osjećaj pripadnosti narodu i državi koja se stvarala.

Psihološka potpora i moral

Za branitelje i civile glazba je bila oblik ohrabrenja i nade. Pjesme su dizale moral, davale snagu u teškim trenucima i pomagale ljudima da izdrže strah, gubitke i neizvjesnost.

Izraz otpora i domoljublja

Mnoge pjesme jasno su izražavale otpor agresiji i odlučnost u obrani domovine. Glazba je bila nenasilan, ali vrlo snažan način slanja poruke – i unutar zemlje, i prema svijetu.

Čuvanje kolektivnog sjećanja

Te su pjesme danas dio povijesne memorije. One prenose emocije i iskustva rata budućim generacijama, često snažnije nego suhoparni povijesni podaci.

Medijska i simbolička uloga

Emitirane na radiju, televiziji i na koncertima, pjesme su postale simbol vremena i često su bile povezane s humanitarnim akcijama i javnim okupljanjima.

U godini u kojoj obilježavamo 35. obljetnicu Hrvatske vojske želja nam je prisjetiti se pjesama koje su nastajale istodobno s njezinim ustrojavanjem i koje su na svoj način pridonijele obrani i jačanju domovine.

bilo za vojsku i obitelji stradalih. Nekoliko puta svirali smo i u inozemstvu, primjerice u Stuttgartu, gdje se skupio popriličan utržak kojim se sudjelovalo u nabavi sanitetskog vozila za hrvatske branitelje”, prisjeća se Hus.

U pozadini takvog angažmana stajao je i organiziran sustav koji je glazbenicima omogućio da daju maksimum ondje gdje su najjači – na pozornici.

“Tad je bio osnovan Croatian Music Aid, u kojem smo *de facto* imali status vojne jedinice. Svi glazbenici bili su registrirani kao dio toga. Netko je u državnom vrhu, a Vladimir Mihaljek-Miha tu je odigrao veliku ulogu – pametno zaključio da smo znatno korisniji ako nastupamo, dižemo moral i skupljamo novac po svijetu, nego da od glazbenika pravimo vojnike. Išlo se i na samo bojište, imali smo svirke jako blizu vatrenih crta kako bismo ljudima u rovovima pružili podršku. Pjevači su masovno odlazili pjevati na matrice, a kad nije bilo uvjeta da ide cijeli bend, Aki bi išao sam ili bih ga ja pratio na klaviru. Minimaliziraš tehničke uvjete, ali dođeš među te ljude i pokažeš im da si tu, da razumiješ njihovu žrtvu i da ih podržavaš svim srcem”, govori Hus.

No, ni sam bend u to vrijeme nije bio pošteđen egzistencijalnih strahova. Dok su svirali za druge, sami su jedva spajali kraj s krajem. Unatoč tomu, Hus danas o tim danima govori bez imalo patetike, ustrajući na tome da se njihova borba ne može mjeriti s onom koju su vodili ljudi u rovovima.

“Bila je to gola borba za preživljavanje. U jednom smo trenutku supruga i ja razmišljali o tome da iznajmimo stan i odemo živjeti kod roditelja jer je bilo iznimno teško. Devedeset posto onoga što smo radili išlo je za pomoć drugima, a tek onih deset posto nama kako bismo preživjeli. Ali to što smo mi morali stisnuti remen najmanji je problem. To je neusporedivo manja žrtva od one koju su dali ljudi na prvoj crti bojišta”, dodaje.

RATNO RAZDOBLJE

Rat se u Husovo sjećanje upisao i kroz obiteljske prizore, u kojima se odražavao strah i psihoza cijeloga grada pod uzbunama i zamračenjima. Jedan takav detalj nosi i poseban datum – rođendan njegove kćeri.

“Pamtim rođendan svoje kćeri, koji smo slavili u podrumu pod zračnom uzbunom dok se izvana čulo puškanje oko vojne komande u tadašnjoj Kraševoj, današnjoj Bauerovoj ulici. Pamtim i obvezno lijepljenje traka na farove automobila, tako da ostane samo uski prorez kako se svjetlo ne bi vidjelo iz zraka. Taman smo se bili preselili gore na Zelengaj. Supruga je radila u školi, život je morao ići dalje, a ja sam jedne večeri ostao sam s djecom. Bila je uzbuna i kompletno zamračenje, a gradom je kružila patrola koja je upozoravala građane ako bi negdje vidjela svjetlo. Došli su do naše zgrade jer su na krovu vidjeli odsjaj od nekog lima i pomislili da netko svijetli. Izišao sam pred zgradu objašnjavati im da je stan u potkrovlju prazan, a klinci

Tad je bio osnovan Croatian Music Aid, u kojem smo *de facto* imali status vojne jedinice. Svi glazbenici bili su registrirani kao dio toga. Netko je u državnom vrhu, a Vladimir Mihaljek-Miha tu je odigrao veliku ulogu – pametno zaključio da smo znatno korisniji ako nastupamo, dižemo moral i skupljamo novac po svijetu, nego da od glazbenika pravimo vojnike na bojišnici

su dolje u podrumu zaključili da mene predugo nema pa su upalili svjetlo u hodniku! Kako se upalilo svjetlo u kući, tako je u onom gustom mraku oko zgrade sve zabljesnulo kao Betlehem. Bila su to čudna, iznimno napeta vremena, prepuna opravdanog straha, ali i paranoje”, govori nam.

SLUŽENJE VOJNOG ROKA I NASTUPI S BENDOM

Za autora koji je u mirnodopskim uvjetima pisao gotovo neprekidno, ratne godine donijele su prekid stvaralaštva. Tekstovi i nove pjesme nisu dolazili lako jer je primarna bila borba za svakodnevnicu. Suočavanje s vlastitim autorskim pozivom Husu se dogodilo znatno prije, tijekom služenja vojnog roka u bivšoj državi, u uvjetima koji su mu neočekivano donijeli vrijeme za razmišljanje.

“Prije rata bio sam šest mjeseci u vojsci u Domu JNA. Nakon početne obuke prebacili su me u vojni bend i to je za vojne uvjete bio iznimno lagodan život: četiri vojnika u domu, dežuran si svaki četvrti dan, a tri dana si *de facto* slobodan. U tom višku vremena prvi sam put počeo duboko kontemplirati o tome što radim. Pitao sam se što mi bend zapravo znači i želim li se time baviti ozbiljno. Dotad su moje pjesme uglavnom bile zgodne doskočice, rime koje ponoviš dovoljno puta da ih ljudi

Nevjerojatno je da u samo nekoliko stihova možeš prenijeti cijeli jedan životni smisao. Ali u glazbi se događaju i situacije kad publika nešto pogrešno shvati. Najbolji je primjer *Born in the U.S.A.* Brucea Springsteena – koliko je ta izrazito kritična i antiratna pjesma u javnosti doživljena kao banalan domoljubni usklik

na prvu zapamte. A onda ti se u životu dogodi pjesma kao što je *Stranica dnevnika*, koja ti iz temelja promijeni karijeru. Odjednom shvatiš da nešto što si bez kalkulacija, iz čiste emocije, izbacio iz sebe, ljudi prepoznaju na jednak način. Tu se dogodio moj preokret prema zrelijem autorskom radu”, objašnjava Hus.

SVE JE POČELO S JEDNIM ZVUKOM

Prije nego što je postao vodeći autorski glas hrvatske rock-scene, Hus je bio samo znatiželjan zagrebački dječak kojeg je obitelj vidjela u sportu, a ne s gitarom u rukama. Sport je bio obiteljski imperativ, no njegov se životni put nepovratno promijenio onog trenutka kad je na radiju čuo zvuk koji ga je opčinio.

“Moj je otac bio odbojkaš i odbojkaški sudac, a cijela rodbina bila je vezana ili uz odbojku ili uz rukomet. I ja sam pokušavao trenirati, sve me je to zabavljalo, dok na radiju nisam čuo električnu gitaru i grupu The Shadows. Nisam uopće znao koji je to instrument pa mi je otac morao objašnjavati. Taj me je zvuk potpuno fascinirao. A onda su došli Beatlesi... Svojim su zvukom unijeli sunce u moj život. Vrlo rano, čim sam svladao osnovne hvatove na gitari, počeo sam raditi vlastite pjesme. Svi ostali klinici slušali su Radio Luxembourg i skidali tuđe hitove, a meni je bilo draže raditi svoje nego skidati tuđe”, ističe.

OD GRUPE 220 DO PARNOG VALJKA

Prije nego što je nastao Parni valjak, Hus je svirao u kasnijoj postavi kultne Grupe 220. Bila je to postava koja je snimila album *Slike*, iznimno progresivan za svoje vrijeme.

“U Grupi 220 bili smo Piko Stančić, Nenad Zubak i ja. Tražili smo četvrtog člana i našli ga u Jurici Pađenu. Snimili smo album *Slike*, koji je svirački bio daleko ispred svojeg vremena. Zubak je svirao bas i pjevao, ali nije volio biti pjevač. Zato je pala odluka da potražimo pravog pjevača. Aki Rahimovski se u to vrijeme pojavio na BOOM festivalu u Zagrebu sa svojim makedonskim bendom Tor. Krenuli smo u potragu za njim i kad smo ga našli, došao je u Grupi 220”, objašnjava Hus. Dolazak Akija Rahimovskog u Zagreb bio je prijelomni trenutak, koji je od mladenačke zabave stvorio profesionalni sastav.

“Dotad smo svirali iz čiste ljubavi, ali nismo morali živjeti od glazbe jer smo svi živjeli u obiteljskim okruženjima. Aki je, s druge strane, došao živjeti u Zagreb iz Skoplja. Morao je zaraditi novac za stanarinu i hranu. Tad se dogodio preokret: morali smo odlučiti hoćemo li biti profesionalci ili ostati na razini kvalitetnih poluprofesionalaca. Tu je došlo do razlaza u idejama unutar Grupe 220. Aki i ja odlučili smo pokrenuti potpuno novi bend, a za samo nekoliko dana pridružio nam se i Jura Pađen”, kaže Hus.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Samo ime benda proizišlo je iz prve pjesme koju su u toj novoj postavi uvježbavali.

“Dok smo još bili u Grupi 220, napisao sam pjesmu *Ja sam parni valjak*. To je bila prva pjesma koju smo kao nova formacija počeli svirati. Kad smo razgovarali o tome kako bi se bend mogao zvati, netko je – mislim pokojni Piko Stančić – rekao: ‘Pa kako se zove ona vaša pjesma? Parni valjak! Pa neka bude Parni valjak.’ Meni to sad možda zvuči arhaično, ali prije pedeset godina, u vrijeme Teške industrije i Buldožera, bila su to pamtljiva imena, koja su preživjela sve do danas”, dodaje.

MIHA I ETIKETA PRODUKT-BENDA KOJU SU GODINAMA SKIDALI

Ubrzan uspon Parnog valjka na samom početku karijere bio je povezan s estradnim menadžerom Vladimirom Mihaljevićem-Mihom, što je bendu donijelo veliku popularnost, ali i dugogodišnje osporavanje kritike.

“Miha je bio menadžer Grupe 220 i preuzeo je Valjak. S jedne strane, napravio je zaista puno da naša karijera počne munjevito. No s druge strane, bio je sukrivac za dojam da smo mi bend složen na brzinu, samo da se napravi sitni darmar i pokupi novac. Prvi singlovi, poput *Ja sam parni valjak* ili *Tako prođe tko ne pazi kad ga Parni valjak zgazi*, činili su se kao sjajna poslovna fora koja će privući pažnju. No zbog toga smo ostavljali dojam *produkt-benda* i trebalo nam je puno godina predanog rada da razuvjerimo skeptike i dokažemo da smo tu iz čiste ljubavi prema glazbi i potrebe za autorskim izražavanjem”, govori Hus.

AKI JE GORIO BRŽE NEGO ŠTO JE TREBAO, ALI DAO JE SVE

Hus o odnosu s Akijem Rahimovskim govori s posebnim pijetetom, opisujući ih kao dvojicu potpuno različitih ljudi koji su na pozornici tvorili savršenu cjelinu.

“Nije točno reći da je naš odnos bio toplo-hladno jer nikad nije bio hladan, ali jest bio iznimno napet. Bili smo potpuno različiti karakteri. Aki je bio čisti *cvrčak* – lako ćemo, živio je u trenutku i to je bilo predivno. Da nije bio takav, ne bi na pozornici mogao emitirati takvu količinu emocija. No često je to išlo na njegovu vlastitu štetu jer nije znao dozirati snagu. On je stalno živio na graničnoj brzini. Puno naših rasprava izbijalo je zbog toga što sam ja osjećao da on gori brže nego što treba i da će izgorjeti prije vremena, a on se nije dao smesti. Teško je reći što je pravilno – štedjeti se pa trajati dulje ili živjeti munjevito i uzeti od života maksimum u kraćem vremenu”, prisjeća se.

Hus s ponosom ističe i nevjerojatan napor koji je Aki uložio kako bi pjevao na hrvatskom jeziku bez ikakvog naglasaka. “Njemu je makedonski bio materinski jezik, a postao je jedini Makedonac za kojeg znam da uopće nije imao naglasak kad pjeva! Učili smo tako da bih ja otpjevao pjesmu, a on bi je onda skinuo do najsitnijeg detalja. Unio bi u pjesme i previše emocija, morali smo ga ponekad i kočiti, ali svaku bi skladbu

podignuo na potpuno novu razinu. Bio je čista strast, energija i emocija”, ističe Hus.

PEDESET GODINA NA SCENI: IZMEĐU MOLITVE I LUTKE ZA BAL

Da će Parni valjak doživjeti pola stoljeća neprekidnog rada, Hus na početku karijere nije mogao ni zamisliti. Danas je on jedini član koji je u bendu proveo svaki dan od osnutka 1975. godine.

“Pedeset godina trajanja stvarno je suluda brojka. Nažalost, ja sam jedini ostao iz te prve postave od prije pola stoljeća, pogotovo nakon što nas je Aki onako nenadano i prerano napustio. Kad bi me netko zamolio da se pred strogim glazbenim znalcem predstavim samo jednom pjesmom, vjerojatno bih izabrao *Molitvu* – na nju sam iznimno ponosan. S druge strane, svjestan sam da će *Lutka za bal* vjerojatno ostati pjesma po kojoj će me najšira publika pamtit. Smatram da imam i znatno boljih pjesama od nje, ali to je život. Pomiriš se s tim i ideš dalje”, kaže.

IGOR DRVENKAR I NOVO POGLAVLJE, KOJE NITKO NIJE PLANIRAO

Nakon tragičnog odlaska Akija Rahimovskog, Parni valjak našao se na prekretnici. Bend je u tom trenutku imao spreman koncept novog albuma, dogovorenu turneju i posljednju snimku s Akijem, koja je trebala najaviti cijeli projekt. Odluka da nastave s novim pjevačem Igorom Drvenkarom nije bila poslovni potez, nego unutarnji poriv za opstankom.

“Ljudi moraju shvatiti da to nije bio naš izraziti izbor, nego splet tragičnih okolnosti. Mjesec i pol prije početka rasprodane turneje Aki je umro. Neki su komentari išli u smjeru da smo zadanu postavu zamijenili kao dio nekog *biznis modela*, što me ljuti. Nije nastavak nastao iz egzistencijalnih razloga. Nitko u bendu nije

zbog novca. Novac uvijek dođe ako dobro radiš svoj posao. Mi ne sviramo da bismo živjeli, nego živimo da bismo svirali! Pitanje koje sam postavio bendu bilo je: 'Što ako naša budućnost budu koncerti u manjim klubovima za dvije tisuće ljudi?' Svi su rekli: 'Nema veze, bitno je da sviramo.' Morali smo naći pjevača koji može iznijeti našu bogatu ostavštinu, ali i graditi nešto novo", ističe Hus.

Nije točno reći da je naš odnos bio toplo-hladno jer nikad nije bio hladan, ali jest bio iznimno napet. Bili smo potpuno različiti karakteri. Aki je bio čisti *cvrčak* – lako ćemo, živio je u trenutku i to je bilo predивно. Da nije bio takav, ne bi na pozornici mogao emitirati takvu količinu emocija

U tom se trenutku pojavio Igor Drvenkar, mladi pjevač koji je u bend donio novu snagu.

"Jedino što mi je danas možda žao – a to nikad nisam javno izgovorio – jest to što nisam ustrajao na tome da nakon Akijeva odlaska promijenimo ime u samo Valjak. Predlagao sam to jer bi nosilo dodatnu simboliku, ali ostali su bili protiv, a ja poštujem demokraciju. Kad se Igor pojavio na probi, donio je sa sobom nevjerojatno ljekovitu i pozitivnu energiju. On ima fantastičan glas, a čim je zapjevao s nama, dogodio se onaj prepoznatljivi zvuk benda i znali smo da je to – to", objašnjava Hus.

RASPRODANA ARENA, PORIN ZA ALBUM GODINE

Ono što je uslijedilo nakon objave novih pjesama iznenadilo je mnoge. Parni valjak s Igorom Drvenkarom osvojio je nagradu Porin za album godine, a koncertne dvorane ponovno su postale premale.

"Nisu bile oklade na našoj strani, ali dogodio se suprotno. Osvojiti Porina za album godine s novim pjevačem – pa tko je to mogao prognozirati? Zagrebačku Arenu rasprodali smo dva i pol mjeseca unaprijed, što nam se nikad dotad nije dogodilo u tako kratkom roku. U pogledu koncerata oborili smo vlastite rekorde", ističe.

PORUKA MLADIMA I PLANOVI

Hus se na kraju razgovora osvrnuo na suvremeno društvo, tehnologiju koja mijenja ljudsku prirodu te iznio svoju viziju budućnosti: "Ljudi bi trebali biti ključ svega. Bolesna utrka za zaradom i profitom vodi nas u propast, vodi čovječanstvo u krivom smjeru. Nekontrolirani razvoj umjetne inteligencije mač je s dvije oštrice, pri čemu je ona oštrica okrenuta prema nama znatno oštrij. Društvene mreže, umjesto da povezuju ljude, postale su izvor velikog zla i otuđenja. Mladi moraju sačuvati ljudskost i zdrav razum. Nemam nikakvu čarobnu formulu kojom bih promijenio svijet, osim jedne jednostavne poruke: pamet u glavu!"

Što se tiče budućnosti benda, koji je ušao u šesto desetljeće rada, Hus ističe: "Nismo više klinci da pravimo dugoročne desetogodišnje planove. Naš jedini plan jest uživati u svakom koncertu koji je pred nama. Imamo fantastičnu tehničku i organizacijsku logistiku, koja nam omogućuje da komotno radimo ono što najviše volimo. Putovanja su mi u ovim godinama postala fizički naporna, leđa pate više nego nekad, ali onaj trenutak kad izidem na pozornicu i čujem publiku kako pjeva naše pjesme – i one stare, i ove najnovije, koje pjeva mlađa generacija, ispunjava me. Kad vidim mlade koje je privukao Igor, i koji pjevaju *Moja glava, moja pravila*, veseli me. Dok god u nama bude postojalo to iskreno veselje, Parni valjak će živjeti i svirati."

